

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Το έλλειμμα του 2009, είναι γεγονός ότι έχει αποτελέσει έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες για την κρίση εμπιστοσύνης των αγορών και των διεθνών μας εταίρων απέναντι στη ελληνική κοινωνία και στη χώρα μας.

Το ύψος του ελλείμματος του 2009 αποτέλεσε μέχρι σήμερα πεδίο έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, παρόλο που έχει μετρηθεί από την Ανεξάρτητη Ελληνική Στατιστική Αρχή και έχει επικυρωθεί από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat).

Η πρόταση Σύστασης Εξεταστικής Επιτροπής για το έλλειμμα του 2009 και τους παράγοντες που οδήγησαν στην αμφισβήτηση των Ελληνικών στατιστικών στοιχείων κατά το άρθρο 68 παρ. 2 του Συντάγματος, αρθρ. 144 επ. Κανονισμού της Βουλής, υιοθετήθηκε από την Ελληνική Βουλή ως αυτονόητη πράξη ευθύνης από την πλευρά της Ελληνικής πολιτείας, προκειμένου να άρει κάθε επιφύλαξη γύρω από την αξιοπιστία των Ελληνικών στατιστικών στοιχείων, δηλαδή των δεδομένων με τα οποία μετράται και αξιολογείται το αποτέλεσμα της προσπάθειας των Κυβερνήσεων και των θυσιών των Ελλήνων πολιτών.

Στα πλαίσια αυτής της πρότασης, η παρούσα Επιτροπή επικεντρώθηκε στη διερεύνηση των παραγόντων, των συνθηκών, των διαρθρωτικών αδυναμιών και των πολιτικών επιλογών που οδήγησαν στη διαμόρφωση του ύψους του ελλείμματος και του χρέους του 2009. Αξιολογώντας σειρά μαρτυρικών καταθέσεων και εγγράφων, και με αναφορά στην ισχύουσα εθνική και κοινοτική νομοθεσία που προσδιορίζει τους φορείς και τη μεθοδολογία υπολογισμού του ελλείμματος, η παρούσα επιτροπή επικέντρωσε την προσοχή της σε δύο κυρίως σημεία:

Αφενός στις αιτίες που οδήγησαν στον πραγματικό δημοσιονομικό εκτροχιασμό που συνέβη το 2009

Και αφετέρου στο ζήτημα της αποτύπωσης αυτών των πραγματικών στοιχείων στις διαδοχικές αναθεωρήσεις του ελλείμματος το ίδιο έτος από τις κατά περίπτωση πολιτικές ηγεσίες που διαχειρίστηκαν το θέμα πριν και μετά τις εθνικές εκλογές.

Άλλα ζητήματα που ανέκυψαν κατά τις εργασίες της παρούσας επιτροπής ήταν η αξιολόγηση της στάσης της Eurostat κατά την αξιολόγηση και επιβεβαίωση των στοιχείων που οι Ελληνικές Κυβερνήσεις υπέβαλαν σε αυτήν αρχικά μέσω της ΕΣΥΕ και αργότερα μέσω της ανεξάρτητης ΕΛΣΤΑΤ που τη διαδέχθηκε, καθώς και το ζήτημα που προέκυψε αναφορικά με τις αρμοδιότητες του ΔΣ της ΕΛΣΤΑΤ σε σχέση με την αξιολόγηση και διαμόρφωση των στοιχείων του ελλείμματος.

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που παρουσιάστηκαν στην παρούσα Επιτροπή, συντάχθηκε το παρόν πόρισμα. Λόγω του τεχνικού χαρακτήρα του υπό εξέταση ζητήματος, των συμπερασμάτων του πορίσματος προηγείται αναλυτική αναφορά (α) στη νομοθεσία που ισχύει, ιδίως λόγω του ζητήματος που ανέκυψε αναφορικά με τον υποχρεωτικό ή δυνητικό χαρακτήρα του μεθοδολογικού κανόνα ΕΣΟΛ 95 για τον υπολογισμό των ελλειμμάτων των κρατών μελών της ΕΕ, (β) στο θεσμικό ρόλο και τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων, (γ) στην επεξήγηση των βασικών εννοιών του ελλείμματος και του χρέους και (δ) στην παρουσίαση με χρονολογική σειρά των πραγματικών γεγονότων που συνδέονται με τις διαδοχικές αναθεωρήσεις του ελλείμματος του 2009 από την αρχική πρόβλεψη 3,7% έως την τελική διαμόρφωσή του σε 15,8% του ΑΕΠ.

I. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ:

ΙΑ. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Δύο είναι τα βασικά νομοθετήματα που αφορούν στα κύρια ζητήματα που εξέτασε η παρούσα Επιτροπή:

- Ο **Κώδικας Ορθής Πρακτικής**, που αφορά κυρίως στη διάρθρωση και τις αρχές λειτουργίας (ανεξαρτησία, αμεροληψία, αντικειμενικότητα, κλπ) των εθνικών στατιστικών αρχών. Μέρος του Κώδικα αυτού (βασικές αρχές) έχει ενσωματωθεί στον Κανονισμό (ΕΚ) 223/2009, που έχει άμεση και υποχρεωτική εφαρμογή στη χώρα μας. Επίσης, οι βασικές αρχές του συγκεκριμένου Κώδικα και το προβλεπόμενο σε αυτόν πλαίσιο λειτουργίας των εθνικών στατιστικών αρχών έχει ενσωματωθεί στο Ελληνικό Δίκαιο με τον ν. 3832/2010. Συνεπώς, ως προς αυτά η εφαρμογή του Κώδικα είναι υποχρεωτική.
- Το **ΕΣΟΛ 95**, το ευρωπαϊκό δηλαδή σύστημα λογαριασμών, που έχει ενσωματωθεί στον Κανονισμό (ΕΚ) 2223/1996 και έχει στο σύνολό του υποχρεωτική εφαρμογή από το 1999. Το ΕΣΟΛ 95 περιλαμβάνει την μεθοδολογία που οφείλουν να εφαρμόζουν οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες για την κατάρτιση λογαριασμών για τους σκοπούς της κοινότητας, δηλαδή και για τους λογαριασμούς που αποστέλλουν στην Eurostat.

Αναλυτικότερα:

Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) 223/2009 & Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΟΡΘΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα της στατιστικής πληροφορίας, οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΛΣΤΑΤ, ακολουθούν τις αρχές του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές, της «Δήλωσης ποιότητας του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος» και του «Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις εθνικές και κοινοτικές στατιστικές αρχές». Σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού 223/2009 “Το ευρωπαϊκό στατιστικό σύστημα (ΕΣΣ) είναι η σύμπραξη μεταξύ της Επιτροπής (Eurostat) και των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών (ΕΣΥ) και άλλων εθνικών αρχών κάθε κράτους μέλους που είναι υπεύθυνες για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διάδοση ευρωπαϊκών στατιστικών.”

Η αναφορά του Κανονισμού 223/2009 στην ανεξαρτησία των εθνικών στατιστικών αρχών και στις βασικές αρχές που διέπουν τις ευρωπαϊκές στατιστικές.

Ο συγκεκριμένος Κανονισμός αναφέρεται ρητά στο άρθρο 2 αυτού¹ στις αρχές της επαγγελματικής ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας, της αντικειμενικότητας και τις αξιοπιστίας που πρέπει να διέπουν την ανάπτυξη, την παραγωγή και την διάδοση των ευρωπαϊκών στατιστικών. Οι στατιστικές αρχές που καθορίζονται με το παρόν άρθρο αναπτύσσονται περαιτέρω στον κώδικα Ορθής Πρακτικής, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ίδιου Κανονισμού.

Σύμφωνα με αυτές τις αρχές θεσμοθετήθηκε η Ελληνική Στατιστική Αρχή, που λειτουργεί ανεξάρτητα στη χώρα μας από το 2010.

Η αναφορά του Κανονισμού 223/2009 στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές.

¹ Άρθρο 2

Στατιστικές αρχές

1. Η ανάπτυξη, η παραγωγή και η διάδοση των ευρωπαϊκών στατιστικών διέπονται από τις εξής στατιστικές αρχές:

α) ο όρος "**επαγγελματική ανεξαρτησία**" σημαίνει ότι οι στατιστικές πρέπει να αναπτύσσονται, να παράγονται και να διαδίδονται ανεξάρτητα, ιδίως όσον αφορά την επιλογή των τεχνικών, των ορισμών, των μεθοδολογιών και των πηγών που θα χρησιμοποιούνται, καθώς επίσης το χρόνο και το περιεχόμενο όλων των μορφών διάδοσης, χωρίς καμία πίεση από πολιτικές ομάδες ή ομάδες συμφερόντων ή κοινοτικές και εθνικές αρχές, με την επιφύλαξη των θεσμικών ρυθμίσεων, όπως οι κοινοτικές ή εθνικές θεσμικές ή δημοσιονομικές διατάξεις ή ο καθορισμός των στατιστικών αναγκών·

β) ο όρος "**αμεροληψία**" σημαίνει ότι οι στατιστικές πρέπει να αναπτύσσονται, να παράγονται και να διαδίδονται ουδέτερα, καθώς και ότι πρέπει να επιφυλάσσεται ίση μεταχείριση σε όλους τους χρήστες·

γ) ο όρος "**αντικειμενικότητα**" σημαίνει ότι οι στατιστικές πρέπει να αναπτύσσονται, να παράγονται και να διαδίδονται συστηματικά, αξιόπιστα και αμερόληπτα· συνεπάγεται τη χρήση επαγγελματικών και δεοντολογικών προτύπων, καθώς και το γεγονός ότι οι πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται είναι διαφανείς για τους χρήστες και για όσους απαντούν στις έρευνες·

δ) ο όρος "**αξιοπιστία**" σημαίνει ότι οι κοινοτικές στατιστικές πρέπει να μετρούν όσο το δυνατόν πιο πιστά και με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και συνέπεια την πραγματικότητα που προβλέπεται να παρουσιάζουν· συνεπάγεται τη χρήση επιστημονικών κριτηρίων για την επιλογή των πηγών, των μεθόδων και των διαδικασιών·

ε) ο όρος "στατιστικό απόρρητο" σημαίνει την προστασία των απορρήτων στοιχείων που αφορούν μεμονωμένες στατιστικές μονάδες και τα οποία λαμβάνονται άμεσα για στατιστικούς σκοπούς ή, έμμεσα, από διοικητικές ή άλλες πηγές· συνεπάγεται επίσης την απαγόρευση της χρήσης για μη στατιστικούς σκοπούς των στοιχείων και την απαγόρευση της παράνομης δημοσιοποίησής τους·

στ) ο όρος "σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας" σημαίνει ότι το κόστος παραγωγής των στατιστικών πρέπει να είναι ανάλογο της σπουδαιότητας των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων και οφελών, ότι οι πόροι πρέπει να χρησιμοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και ότι ο φόρτος ανταπόκρισης πρέπει να μειώνεται στο ελάχιστο. Οι ζητούμενες πληροφορίες πρέπει, εφόσον είναι δυνατόν, να λαμβάνονται άμεσα από διαθέσιμα αρχεία ή πηγές.

Στο άρθρο 1 του παραπάνω Κανονισμού² υπάρχει ρητή αναφορά στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής, ο σκοπός του οποίου αναλύεται περαιτέρω στο άρθρο 11 αυτής³. Σύμφωνα με τις από 26.3.2012 έγγραφες απαντήσεις του κ. Αλμούνια σε ερωτήματα της παρούσας Επιτροπής, αν και ο Κώδικας Ορθής Πρακτικής δεν αποτελεί ο ίδιος νομικά δεσμευτική πράξη, πολλές από τις αρχές που τον διέπουν έχουν κατοχυρωθεί στην νομοθεσία της ΕΕ, ιδίως με τον Κανονισμό (ΕΚ) 223/2009 και κατ' επέκταση έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Οι βασικές αρχές και το πλαίσιο λειτουργίας των εθνικών στατιστικών αρχών που θέτει ο Κώδικας Ορθής Πρακτικής ενσωματώθηκαν στο εθνικό μας δίκαιο με τον ν.3832/2010.

² Άρθρο 1

Περιεχόμενο και πεδίο εφαρμογής

Ο παρών κανονισμός θεσπίζει το νομικό πλαίσιο για την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διάδοση των ευρωπαϊκών στατιστικών.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και τις αρχές της ανεξαρτησίας, της ακεραιότητας και της υπευθυνότητας των εθνικών αρχών και της κοινοτικής αρχής, οι ευρωπαϊκές στατιστικές είναι στατιστικές που απαιτούνται για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της Κοινότητας. Οι ευρωπαϊκές στατιστικές καθορίζονται στο Ευρωπαϊκό Στατιστικό Πρόγραμμα. Αναπτύσσονται, παράγονται και διαδίδονται σύμφωνα με τις στατιστικές αρχές που καθορίζονται με το άρθρο 285 παράγραφος 2 της συνθήκης και τυγχάνουν **περαιτέρω επεξεργασίας στον κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές σύμφωνα με το άρθρο 11**. Εκτελούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.

³ Άρθρο 11

Κώδικας ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές

1. Σκοπός του κώδικα ορθής πρακτικής είναι να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη του κοινού στις ευρωπαϊκές στατιστικές, διά καθορισμού του τρόπου με τον οποίο πρέπει να αναπτύσσονται, να παράγονται και να διαδίδονται οι ευρωπαϊκές στατιστικές σύμφωνα με τις στατιστικές αρχές, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 και τις βέλτιστες διεθνείς στατιστικές πρακτικές.
2. Ο κώδικας ορθής πρακτικής επανεξετάζεται και αναπροσαρμόζεται σε περίπτωση ανάγκης από την Επιτροπή ΕΣΣ. Η Επιτροπή δημοσιοποιεί τις σχετικές τροποποιήσεις.

Ειδικά για τις δημοσιονομικές στατιστικές, δηλαδή την παραγωγή στατιστικών δεδομένων σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλει την χρήση της μεθοδολογίας ΕΣΟΛ 1995 (ή ESA 1995). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κανονισμού αυτού⁵, η χρήση του ΕΣΟΛ 95 είναι υποχρεωτική για τα κράτη – μέλη, τόσο ως προς την **μεθοδολογία** που περιλαμβάνει, όσο και για το **πρόγραμμα διαβίβασης** στα αρμόδια κοινοτικά όργανα των λογαριασμών και πινάκων που καταρτίζονται βάσει αυτής της μεθοδολογίας από τους αρμοδίους φορείς των Κρατών μελών. Επισημαίνεται, τόσο από ένορκες καταθέσεις⁶, όσο και στην από 26.3.2012 επιστολή Ραντερμάχερ προς την παρούσα Επιτροπή⁷, ότι το ΕΣΟΛ 95 είναι κανονισμός της ΕΕ και, συνεπώς, άμεσα εφαρμοστέος και δεσμευτικός για τα κράτη μέλη. Η δεσμευτικότητά του αφορά την κατάρτιση λογαριασμών από τα Κράτη μέλη για τους σκοπούς της κοινότητας και δεν καλύπτει την κατάρτιση λογαριασμών για ίδιες ανάγκες των κρατών – μελών.

⁴ Πλήρης τίτλος: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2223/96 του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1996 περί του ευρωπαϊκού συστήματος εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Κοινότητας

⁵ Άρθρο 1

Στόχοι

1. Ο παρών κανονισμός αποσκοπεί στην εισαγωγή ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών 1995, εφεξής αποκαλούμενου «ΕΣΟΛ 1995», διά της καθιέρωσης:

α) μεθοδολογίας σχετικά με τα κοινά πρότυπα, ορισμούς, ονοματολογίες και λογιστικούς κανόνες, η οποία θα επιτρέψει την κατάρτιση συγκρίσιμων λογαριασμών και πινάκων για τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και τη λήψη αποτελεσμάτων σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 3 7

β) προγράμματος διαβίβασης, για τις ανάγκες της Κοινότητας και σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, των λογαριασμών και πινάκων που καταρτίζονται σύμφωνα με το ΕΣΟΛ 1995.

2. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ως εκ των άρθρων 7 και 8, σε όλες τις κοινοτικές πράξεις όπου γίνεται μνεία του ΕΣΟΛ ή των ορισμών του.

3. Ο παρών κανονισμός δεν υποχρεώνει κανένα κράτος μέλος να καταρτίζει για ίδιες ανάγκες λογαριασμούς συμφώνους με το ΕΣΟΛ 1995.

⁶ Κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ, σελ. 64, όπου επισημαίνεται η υποχρεωτικότητα εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθοδολογίας από την ΕΛΣΤΑΤ, καθώς και Κατάθεση ΓΕΩΡΓΙΟΥ σελ. 59 «*Ο παρών Κανονισμός δεν υποχρεώνει κανένα κράτος μέλος να χρησιμοποιεί τον ΕΣΟΛ 95 εφόσον καταρτίζει λογαριασμούς για δικούς του σκοπούς, όχι για τους σκοπούς της κοινότητας. Για τους σκοπούς της κοινότητας που είναι και η διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος δεν μπορεί να μην εφαρμόσει το ΕΣΟΛ 1995*»

⁷ Από 23.3.2012 επιστολή Ραντερμάχερ, απάντηση στο ερώτημα υπ' αριθμ. 1 και στα υποερωτήματα αυτού.

Είναι, λοιπόν, σαφές ότι αναφορικά με την κατάρτιση λογαριασμών από τις εθνικές στατιστικές αρχές που κοινοποιούνται στην Eurostat, το ΕΣΟΛ 95 είναι η μόνη υποχρεωτική και αποδεκτή μεθοδολογία υπολογισμού των ελλειμμάτων.

Σύμφωνα, δε, με το άρθρο 7 αυτού, η ημερομηνία πρώτης εφαρμογής του ΕΣΟΛ 95 ήταν ο Απρίλιος του 1999.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η Ελληνική πολιτεία τα τελευταία δύο χρόνια ανέλαβε νομοθετικές και δομικές πρωτοβουλίες ακριβώς για να αποκατασταθούν πλήρως η διαφάνεια και η αξιοπιστία των ελληνικών δημοσιονομικών και στατιστικών δεδομένων, σύμφωνα και με τις γενικές αρχές και επιταγές του παραπάνω αναφερόμενου κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου.

Συγκεκριμένα, θεσπίστηκε η ανεξαρτητοποίηση της Στατιστικής Υπηρεσίας - που ελεγχόταν από τον εκάστοτε Υπουργό Οικονομικών - και ιδρύθηκε η «Ελληνική Στατιστική Αρχή» (η ΕΛΣΤΑΤ) - η οποία λογοδοτεί απευθείας στο Κοινοβούλιο.

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) η οποία συγκέντρωσε τις στατιστικές αρμοδιότητες της πρώην Γενικής Γραμματείας Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΣΥΕ) θεσπίστηκε με τον νόμο Ν.3832/10 «Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα (ΕΛ.Σ.Σ) Σύσταση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ως Ανεξάρτητης Αρχής».⁸

Επιπλέον, υιοθετήθηκε ο νόμος περί Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Ευθύνης (ν. 3871/2010). Έχουν διαμορφωθεί και αναπτύσσονται σύγχρονοι μηχανισμοί παρακολούθησης των δημοσίων εσόδων και δαπανών σε όλα τα επίπεδα του κρατικού μηχανισμού. Έχει ενισχυθεί η λογοδοσία με τη δημοσιοποίηση όλων των αποφάσεων δαπανών στο διαδίκτυο (Διαύγεια) (ν. 3891/2010). Έχει καθιερωθεί η μηνιαία δημοσιοποίηση των ταμειακών δεδομένων εσόδων και δαπανών για όλο το δημόσιο και έχει επιβληθεί η υποχρέωση της στατιστικής ενημέρωσης όλων των φορέων του δημοσίου, προκειμένου να είναι εφικτή η χρηματοδότησή τους από τον Τακτικό Προϋπολογισμό.

⁸ Το νομικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΛΣΤΑΤ συμπληρώθηκε με διατάξεις που αποσκοπούσαν στην εύρυθμη λειτουργία της νέας Αρχής στους ν. 3842/10, άρθρο 90, παράγραφος 8, ν. 3899/2010, άρθρο 10.

ΙΒ. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ:

Το Ευρωπαϊκό Στατιστικό Σύστημα:

Από την αρχή της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνειδητοποιήθηκε ότι οι αποφάσεις, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των πολιτικών της πρέπει να βασίζονται σε αξιόπιστες και συγκρίσιμες στατιστικές. Κατά συνέπεια, δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Στατιστικό Σύστημα (ΕΣΣ), με στόχο να παρέχει συγκρίσιμες στατιστικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ΕΣΣ λειτουργεί ως ένα δίκτυο συνεργασίας της Eurostat με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και άλλα σχετικά ιδρύματα σε κάθε χώρα μέλος, καθώς και με τις χώρες της ΕΕΑ και τις ΕΦΤΑ. Επίσης, συντονίζει τις εργασίες του με τις υποψήφιες χώρες και με άλλους οργανισμούς της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ, τα Ηνωμένα Έθνη, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Τα κράτη-μέλη έχουν την ευθύνη της συλλογής και σύνθεσης των στατιστικών για εθνικούς και Ευρωπαϊκούς σκοπούς. Το ΕΣΣ λειτουργεί ως ένα δίκτυο, στο οποίο η Eurostat έχει τον ηγετικό ρόλο στην εναρμόνιση των στατιστικών σε στενή συνεργασία με εθνικές στατιστικές αρχές. Το έργο του ΕΣΣ εστιάζεται κυρίως στους τομείς πολιτικής της ΕΕ – αλλά με την επέκταση του εύρους των Ευρωπαϊκών πολιτικών, η εναρμόνιση πλέον έχει επεκταθεί σχεδόν σε όλα τα στατιστικά πεδία.

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) που αντικατέστησε την Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών:

Η Ελλάδα συμμετέχει στο δίκτυο συνεργασίας την Eurostat με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) από τον Μάρτιο του 2010 οπότε και δημοσιεύτηκε ο νόμος 3832/2010.

Η ΕΛΣΤΑΤ αντικατέστησε την Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΓΓ ΕΣΥΕ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών που έως τότε είχε την ευθύνη της συλλογής και σύνθεσης των στατιστικών για εθνικούς και Ευρωπαϊκούς σκοπούς. Η ΕΛΣΤΑΤ συγκροτήθηκε ως ανεξάρτητη αρχή, τα μέλη του ΔΣ της οποίας διορίζονται από την Βουλή των Ελλήνων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 του παραπάνω αναφερόμενου Κανονισμού 223/2009, που κάνει ρητή μνεία στον ανεξάρτητο χαρακτήρα των εθνικών στατιστικών αρχών⁹.

Η Ελλάδα αποτέλεσε μία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ίσως η μοναδική που σε σειρά ετών επέδειξε σημαντική δυσκολία συμμόρφωσης με το Ευρωπαϊκό Στατιστικό Σύστημα και εναρμόνισης με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (βλ. Παρακάτω). Πέρα από το ζήτημα της μη επαρκούς στελέχωσης της ΕΣΥΕ και της προβληματικής ποιότητας των στατιστικών στοιχείων που εξέδιδε, ζήτημα προέκυψε κατά τις εργασίες της παρούσας Επιτροπής και για το θέμα της μη ανεξάρτητης λειτουργίας της ΕΣΥΕ μέχρι το 2009. Μάλιστα, την έλλειψη ανεξαρτησίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας διαπιστώνει ρητά και ο επικεφαλής της Eurostat Ραντερμάχερ στην επιστολή – απάντησή του προς την παρούσα Επιτροπή και συγκεκριμένα στην απάντησή του στο ερώτημα υπ' αριθμ. 7.

Το στοιχείο αυτό αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό μεθοδολογικών και άλλων επισκέψεων που πραγματοποίησαν κλιμάκια της Eurostat στην χώρα μας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι την περίοδο 2006-2010 η Eurostat πραγματοποίησε έξι (6) μεθοδολογικές επισκέψεις με αφορμή τα προβλήματα που εντόπιζε στην συλλογή και σύνθεση των Ελληνικών δημοσιονομικών στατιστικών.¹⁰

⁹ Βλ. παραπάνω υποσημείωση αρ. 1.

¹⁰http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/excessive_deficit/eurostat_edp_visits_member_states

Εξίσου χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι στα δελτία τύπου της Eurostat που ακολουθούσαν των κοινοποιήσεων των δημοσιονομικών στατιστικών γίνονται συχνά με επιφυλάξεις. Ειδικότερα, την περίοδο 2005 – 2010 διατυπώθηκαν, σε αντίστοιχα δελτία τύπου της Eurostat για το χρέος και το έλλειμμα στις χώρες της Ευρωζώνης, 6 φορές επιφυλάξεις για τα ελληνικά στατιστικά στοιχεία. Καμία άλλη χώρα δεν είχε επιφυλάξεις σε τέτοιο βαθμό.

Ο ρόλος της Eurostat

Σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία η Επιτροπή ορίζει την κοινοτική στατιστική αρχή, δηλαδή την Επιτροπή Eurostat, για την ανάπτυξη, παραγωγή και διάδοση ευρωπαϊκών στατιστικών. Σε κοινοτικό επίπεδο, η Επιτροπή (Eurostat) διασφαλίζει την παραγωγή ευρωπαϊκών στατιστικών σύμφωνα με τους καθιερωμένους κανόνες και στατιστικές αρχές. Στο πλαίσιο αυτό, έχει την αποκλειστική ευθύνη για τον καθορισμό, των ενεργειών, των στατιστικών μεθόδων, προτύπων και διαδικασιών, καθώς και για το περιεχόμενο και το χρόνο δημοσιοποίησης των στατιστικών στοιχείων.

ΙΓ. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Το έλλειμμα του δημοσίου υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ εσόδων και δαπανών σε κάθε χρονική περίοδο. Λόγω της συχνής αναφοράς τους στις καταθέσεις μαρτύρων στην παρούσα Επιτροπή, αλλά και της αναγκαιότητας κατανόησής τους προκειμένου να γίνουν πλήρως αντιληπτά οι συνθήκες και τα πραγματικά περιστατικά που παρουσιάστηκαν ενώπιον της παρούσας Επιτροπής, διευκρινίζονται παρακάτω βασικές έννοιες σχετικά με το έλλειμμα, τόσο ως προς τα επίπεδα διακυβέρνησης που γεννάται (Κεντρική ή Γενική Κυβέρνηση) όσο και ως προς την λογιστική αποτύπωσή του (ταμειακή ή εθνικολογιστική).

- ***Έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης***

Ως έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης ορίζεται το οικονομικό αποτέλεσμα που παράγεται από την Κεντρική Δημόσια Διοίκηση (υπουργεία, αποκεντρωμένες διοίκησης υπουργείων, περιφέρειες, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων κ.λπ.). Το έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης παρακολουθείται άμεσα από τους λογαριασμούς που τηρεί το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και από την κίνηση των λογαριασμών που τηρεί η Τράπεζα της Ελλάδας. Τα στοιχεία εσόδων και δαπανών Κεντρικής Κυβέρνησης παρακολουθούνται και δημοσιεύονται σε μηνιαία βάση (υποχρεωτικά) από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για την ενημέρωση του κοινού και της Βουλής και από τα δελτία που δημοσιοποιεί, πάντοτε σε μηνιαία βάση, η Τράπεζα της Ελλάδας (ιδιαίτερα το Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας).

- **Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης**

Ο όρος έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης σηματοδοτεί το συνολικό έλλειμμα του Δημοσίου. Η μετάβαση από το έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης στο έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης γίνεται με τον συνυπολογισμό του οικονομικού αποτελέσματος των φορέων που βρίσκονται εκτός της λειτουργίας της Κεντρικής Διοίκησης όπως οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Ανώτατα και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και κάθε άλλος φορέας και οργανισμός που χρηματοδοτείται από το δημόσιο. Όπως διαπιστώθηκε και από την παρούσα Επιτροπή, για πρώτη φορά στην χώρα μας, το 2010 ξεκίνησε η υποχρεωτική κοινοποίηση προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους μηνιαίων λογαριασμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και έχει ξεκινήσει σε συστηματική βάση η μηνιαία δημοσιοποίηση ταμειακών στοιχείων εσόδων και δαπανών.

Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, όπως υπολογίζεται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία¹¹, από την μεθοδολογία ΕΣΟΛ 95 αποτελεί το βασικό κριτήριο παρακολούθησης της πορείας των δημοσιονομικών δεδομένων κάθε χώρας μέλους της Ευρωζώνης, στο πλαίσιο της εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας. Με βάση το Σύμφωνο, ως υπερβολικό έλλειμμα ορίζεται το έλλειμμα που υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ της χώρας. Σε κάθε τέτοια περίπτωση, η χώρα καλείται να αναλάβει διορθωτικές δράσεις για την αποκατάσταση του ελλείμματος, δηλαδή η διαδικασία «επιτήρησης» με βάση το άρθρο 121 (πρώην άρθρο 104) της Συνθήκης.

¹¹ Βλ. παραπάνω κεφάλαιο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ σχετικά με τους υποχρεωτικούς κανόνες μεθοδολογίας που ισχύουν σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) 223/96, που ενσωματώνει στην κοινοτική νομοθεσία το ΕΣΟΛ 95

- **Εθνικολογιστικό έλλειμμα**

Το έλλειμμα είτε Κεντρικής είτε Γενικής Κυβέρνησης για κάθε έτος υπολογίζεται με βάση το λογιστικό σύστημα, που χρησιμοποιείται σε εθνικό και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Με δεδομένο ότι ο δημόσιος τομέας αποτελείται από πολλές διαφορετικές οικονομικές μονάδες, που χρησιμοποιούν διαφορετικά λογιστικά συστήματα (π.χ. οι εταιρίες του δημοσίου στην καθημερινή τους λειτουργία ακολουθούν τα Εθνικά και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα) η μεθοδολογία ΕΣΟΛ 95 παρέχει τους κανόνες για την εναρμονισμένη, ενιαία και συγκρίσιμη αποτύπωση των οικονομικών αποτελεσμάτων όλων των χωρών της Ευρωζώνης. Η αποτύπωση του αποτελέσματος σε όρους ΕΣΟΛ 95 είναι υποχρεωτική για τους σκοπούς της κοινότητας¹².

Σε κάθε περίπτωση, ένας βασικός κανόνας για την αποτύπωση του οικονομικού αποτελέσματος σε δημοσιονομική βάση είναι η χρονική καταγραφή των εσόδων και δαπανών με βάση τη στιγμή που δημιουργήθηκε η βεβαιωμένη απαίτηση ή η υποχρέωση, ανεξάρτητα από το πότε υλοποιείται οριστικά η πληρωμή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι προμήθειες των νοσοκομείων, όπου η υποχρέωση δημιουργείται με την παραλαβή του υλικού και την έκδοση παραστατικών και οι εξοπλιστικές δαπάνες που καταγράφονται με βάση την ημερομηνία παραλαβής (και όχι παραγγελίας ή αποπληρωμής). Για τα φορολογικά έσοδα, υπάρχει ο συμβατικός κανόνας της καταγραφής τους με βάση την βεβαίωση της απαίτησης και αποπληρωμής τους εντός της περιόδου με περιθώριο 90 ημερών (για παράδειγμα τα φορολογικά έσοδα που αφορούν σε βεβαιώσεις έως 31/12 ενός έτους και εισπράττονται μέσα στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους καταγράφονται ως έσοδα του έτους βεβαίωσης).

Το ακριβές έλλειμμα σε εθνικολογιστική βάση υπολογίζεται μετά το τέλος του έτους και μετά την πάροδο κάποιων μηνών, αφού κλείσουν οριστικά όλοι οι λογαριασμοί των φορέων που αποτελούν την Γενική Κυβέρνηση.¹³

¹² Βλ. σχετική ανάλυση στο κεφάλαιο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

¹³ Για την Ελλάδα το οριστικό έλλειμμα του 2009 αποτυπώθηκε στην κοινοποίηση του Οκτωβρίου 2010 και κατακυρώθηκε από την Eurostat τον Νοέμβριο του 2010. Τα στοιχεία αυτά περιγράφονται αναλυτικά τόσο στα σχετικά δελτία τύπου της Eurostat όσο και της ΕΛΣΤΑΤ που δημοσιοποιήθηκαν στις 15 Νοεμβρίου 2010.

Μέχρι τότε, το ακριβέστερο στοιχείο αποτύπωσης του οικονομικού αποτελέσματος αποτελεί το ταμειακό έλλειμμα.

- **Ταμειακό έλλειμμα**

Το ταμειακό έλλειμμα (Κεντρικής ή Γενικής Κυβέρνησης) καθορίζει τις καθαρές δανειακές ανάγκες του Δημοσίου κάθε χρόνο. Ως ταμειακό έλλειμμα ορίζεται η διαφορά εσόδων και δαπανών σε ταμειακή βάση, δηλαδή ανεξάρτητα από την περίοδο που έγινε η βεβαίωση του εσόδου ή η ανάληψη μιας υποχρέωσης. Ως καθαρή δανειακή ανάγκη του Δημοσίου ορίζεται ως το ύψος του δανεισμού που πραγματοποιείται σε κάθε χρονική περίοδο και δεν αφορά στην αποπληρωμή παλαιότερου χρέους (δηλαδή χρεολυσίων), αλλά εξυπηρετεί την αποπληρωμή τρεχουσών αναγκών. Το ταμειακό έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης αποτυπώνεται στα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος που δημοσιοποιούνται σε μηνιαία βάση, αλλά πλέον και στα στοιχεία Γενικής Κυβέρνησης που δημοσιοποιούνται σε μηνιαία βάση από το Γενικό Λογιστήριο του κράτους. Επιπλέον, το ταμειακό έλλειμμα κοινοποιείται και δημοσιοποιείται προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο από κάθε χώρα μέλος του σε μηνιαία βάση, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή της χώρας σε αυτό.

Το ταμειακό έλλειμμα αποτελεί το βασικό δεδομένο παρακολούθησης της πορείας εκτέλεσης του Προϋπολογισμού και το βασικό εργαλείο πρόβλεψης της πορείας των δημοσιονομικών μεγεθών στη βραχυχρόνια περίοδο.

Σε επίπεδο έτους, το ταμειακό έλλειμμα μπορεί να υπολογιστεί ως η αύξηση του συνολικού χρέους. Το ταμειακό έλλειμμα μπορεί να αποκλίνει από το δημοσιονομικό κατά το ποσό που έσοδα που εισπράχθηκαν ή δαπάνες που αποπληρώθηκαν δεν αντιστοιχούσαν στο έτος αναφοράς. Όμως, διαχρονικά, οι αποκλίσεις θετικές και αρνητικές πρέπει να συγκλίνουν στο μηδέν. Μεγάλες αποκλίσεις πρέπει να εξηγούνται από ειδικά γεγονότα όπως η μαζική αποπληρωμή παλαιότερων οφειλών (στην περίπτωση της Ελλάδας χρέη νοσοκομείων το 2010 ή αποπληρωμές εξοπλιστικών προγραμμάτων), τα προγράμματα ενίσχυσης των τραπεζών (που σε κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδήγησαν σε μεγάλες ταμειακές εκροές έναντι

απόκτησης τίτλων, αλλά και στην Ελλάδα το 2008 και το 2010 υπήρχαν αντίστοιχες εκροές για το τραπεζικό σύστημα και για το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας αντίστοιχα) ή μεγάλες καταπτώσεις εγγυήσεων. Σε κάθε περίπτωση, τα γεγονότα αυτά είναι ή πρέπει να γίνονται γνωστά στο κοινό που παρακολουθεί τα δημοσιονομικά δεδομένα της χώρας και είναι γνωστές ως «προσαρμογές ελλείμματος χρέους» (stock-flow adjustments).

Το 2009 τα ταμειακά στοιχεία του ελλείμματος της Κεντρικής Κυβέρνησης που δημοσιοποιούνταν από την Τράπεζα της Ελλάδας έδειχναν ότι το έλλειμμα του 2009 ήταν ήδη σημαντικά μεγαλύτερο από αυτό που είχε προβλεφθεί για ολόκληρο το έτος. Χαρακτηριστικά το ταμειακό έλλειμμα μέχρι τον Αύγουστο του 2009 ήταν ήδη πάνω από 8% του ΑΕΠ¹⁴.

Για το λόγο αυτό στις 9 Οκτωβρίου 2009 ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας είχε κάνει δημόσια την εξής δήλωση:

«Αυτό που επιτρέπεται να πω στη βάση των στοιχείων των ταμειακών για την πορεία του ελλείμματος με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Α' εννεαμήνου και δυστυχώς το πρώτο εννεάμηνο προκύπτει ότι το έλλειμμα είναι της τάξης του 10%. Εάν συνυπολογίσει κανείς τη δυναμική όπως έχει διαμορφωθεί για το τι μέλλει γενέσθαι τους επόμενους μήνες θα μπορούσε κανείς να πιθανολογήσει με σχετική βεβαιότητα ότι το έλλειμμα - δυστυχώς, το ξαναλέω - θα αγγίξει αν δεν ξεπεράσει τα επίπεδα του 12%.»

Η σχέση ελλείμματος και χρέους

Το δημόσιο χρέος κάθε χώρας είναι η συσσώρευση **ταμειακών ελλειμμάτων**. Άρα, η μεταβολή του χρέους – άρα του ταμειακού ελλείμματος – είναι το βασικό μέγεθος που παρακολουθούν οι αγορές κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του ετήσιου δανειακού προγράμματος.

Με βάση το ταμειακό έλλειμμα που διαμορφώνεται όχι μόνο η Κυβέρνηση, αλλά και κάθε φορέας που έχει έννομο συμφέρον από την πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού (Κοινοβούλιο, πολίτες, πιστωτές) μπορεί να αντιληφθεί και να προχωρήσει σε προβλέψεις για την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών της χώρας.

¹⁴ Βλ. Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας μηνός Αυγούστου 2009
http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Publications/Sdos.aspx?Filter_by=4&Year=2009

Το 2009 η Ελλάδα είχε ανακοινώσει (στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2009) την εκτέλεση ενός δανειακού προγράμματος 41 δις ευρώ εκ των οποίων περίπου τα 20 δις αφορούσαν σε χρεολύσια. Τελικά η Ελλάδα δανείστηκε περίπου 66 δις ευρώ από τις αγορές, δηλαδή 25 δισεκατομμύρια ευρώ περισσότερα από ότι είχε ανακοινώσει. Το στοιχείο αυτό ήταν απόλυτα γνωστό στις αγορές, δίνοντας τους σαφή εικόνα για για την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών της Ελλάδας.

Οι ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις ατόμων που είναι σε θέση να γνωρίζουν την αντίληψη των αγορών είναι πάρα πολύ χαρακτηριστικές ως προς το θέμα αυτό.

- ο κ. Πέτρος Χριστοδούλου ΓΔ ΟΔΔΗΧ κατέθεσε ότι οι αγορές καταλαβαίνουν *«όταν ένα κράτος λοιπόν συνέχεια αυξάνει το δανεισμό του, το οποίο δεν συνάδει με το έλλειμμα που λέει πως είχε μεταξύ της μιας χρονιάς και το άλλης, ότι ο έξτρα δανεισμός είναι το έξτρα έλλειμμα.»* Τα στοιχεία του ελλείμματος με τον δανεισμό *«πρέπει να παντρεύονται. Αν δεν παντρεύονται, τότε κάτι πάει λάθος.»*¹⁵
- Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας, Γεώργιος Προβόπουλος εξήγησε ότι όταν η χώρα δανείζεται περισσότερα από όσα δικαιολογούν οι προβλέψεις του ελλείμματός της, αυτό το βλέπουν οι αγορές και είναι ακριβώς αυτό που δημιούργησε τον πανικό και την άνοδο των spreads στην χώρα μας¹⁶.
- Ο κ. Συμιγιάννης, Σύμβουλος στην Τράπεζα της Ελλάδας και πρώην μέλος του ΔΣ της ΕΛΣΤΑΤ δήλωσε ότι σαφώς και οι ξένες αγορές έβλεπαν τα πραγματικά στοιχεία του ελλείμματος, συγκρίνοντας τον δανεισμό της χώρας σε σχέση με το έλλειμμα που δηλωνόταν.

¹⁵ Κατάθεση ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ σελ. 43

¹⁶ Κατάθεση ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ σελ. 24

II. Η ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ του 2009

Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ για ΕΛΛΕΙΜΜΑ 3,7% του ΑΕΠ

Στις 6 Οκτωβρίου 2008 κατατέθηκε από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών Γεώργιο Αλογοσκούφη το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2009 στο οποίο ο στόχος του ελλείμματος Γενικής Κυβέρνησης για το 2009 ήταν 1,8% του ΑΕΠ. Στις 21 Δεκεμβρίου 2008 ψηφίζεται από την Βουλή των Ελλήνων, ο Προϋπολογισμός του 2009 με στόχο για το έλλειμμα του 2009 στο 2% του ΑΕΠ.

Στις 5 Φεβρουαρίου 2009 αποστέλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών Γιάννη Παπαθανασίου το επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης, στο οποίο ο στόχος του ελλείμματος Γενικής Κυβέρνησης για το 2009 έχει επικαιροποιηθεί στο 3,7% του ΑΕΠ.

Η ίδια πρόβλεψη αποστέλλεται από την Ελληνική Κυβέρνηση και στην Κοινοποίηση των δημοσιονομικών στοιχείων του Απριλίου 2009.¹⁷

Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Ένωση – με εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τον Ιανουάριο 2009 και απόφαση του Συμβουλίου του Απριλίου 2009 – έχει ήδη κινήσει τη διαδικασία υπαγωγής της Ελλάδας στο άρθρο 104 της Συνθήκης (σήμερα άρθρο 121), δηλαδή σε διαδικασία επιτήρησης λόγω υπερβολικού ελλείμματος από το έτος 2007. Με την έναρξη αυτής της διαδικασίας είναι προφανές ότι απαιτείται η λήψη διορθωτικών μέτρων για την αποκατάσταση του ελλείμματος σε κάτω από 3% του ΑΕΠ.

Τον Απρίλιο του 2009, οι Εαρινές Προβλέψεις της Ευρωπαϊκή Επιτροπής βλέπουν το έλλειμμα της Ελλάδας το 2009 στο 5,1% του ΑΕΠ.

¹⁷ Το σχετικό αρχείο (EDP notification) μπορεί να βρεθεί στη σελίδα http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/documents/GR_2009-04.pdf

Η ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΕΠΙ ΝΔ

Τον Ιούνιο του 2009 (συγκεκριμένα στις 25 Ιουνίου 2009) ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Γιάννης Παπαθανασίου ανακοινώνει μέτρα ύψους 1,8 δισ. ευρώ (0,8% ΑΕΠ) για να επιτευχθεί ο στόχος του ελλείμματος για το 2009, που με βάση την ανακοίνωση παραμένει στο 3,7% του ΑΕΠ ή 9,3 δισεκατομμύρια ευρώ.

Από τις ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις, αλλά και από τα διαθέσιμα στοιχεία που υπήρχαν εκείνη την περίοδο και κατατέθηκαν στην Εξεταστική Επιτροπή ο Υπουργός Γιάννης Παπαθανασίου ήταν σε θέση να γνωρίζει ότι τα μέτρα αυτά ήταν ανεπαρκή. Τα σχετικά στοιχεία είναι τα εξής:

- Το ταμειακό έλλειμμα (οι καθαρές δανειακές ανάγκες) του Κρατικού Προϋπολογισμού με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας τον Ιούνιο 2009 είχε ήδη διαμορφωθεί στα 17,9 δισεκατομμύρια ευρώ ή 7,2% του ΑΕΠ (ενώ για τον Μάιο ήταν στα 12,8 δισεκατομμύρια ευρώ) έναντι **ετήσιου** στόχου 14,3 δισεκατομμύρια ευρώ.¹⁸
- Αντίστοιχα δεδομένα, ήταν ήδη διαθέσιμα στον Υπουργό τόσο από τα Ταμειακά δεδομένα που αποστέλλονται στο γραφείο του Υπουργού από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, όσο και από το δελτίο εκτέλεσης Προϋπολογισμού που δημοσιοποιείται από το Υπουργείο Οικονομικών και συντάσσεται από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, όπου έδειχνε ότι τον Μάιο του 2009 το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού ήταν ήδη 14,4 δισεκατομμύρια ευρώ (έναντι ετήσιου στόχου στο ΠΣΑ 12,7 δισεκατομμύρια ευρώ).¹⁹
- Το ΙΚΑ είχε ήδη ενημερώσει τον Υπουργό κ. Γιάννη Παπαθανασίου ότι θα χρειαστεί έκτακτη χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.²⁰

¹⁸ Το σχετικό δελτίο βρίσκεται στη σελίδα <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/sdos200906-07.pdf>

¹⁹ Το σχετικό δελτίο είναι αναρτημένο στη σελίδα του Υπουργείου Οικονομικών http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/85/13/f5/8513f5576bef960ad1a3a3f6b37c43f8b03a6f3c/application/pdf/dep_2009_05_20090731.pdf

²⁰ Με βάση την κατάθεση του κ. Θεόδωρου Αμπατζόγλου, πρώην Διοικητή του ΙΚΑ, υπήρχε ενημέρωση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, για την αύξηση του ελλείμματος του

- Αντίστοιχα ήταν γνωστή η ανάγκη πρόσθετης επιχορήγησης του ΟΑΕΕ, ήδη από τον Ιανουάριο του 2009.²¹

Επιπλέον τέθηκε υπόψη της Επιτροπής μας πίνακας²² με μέτρα που είχαν ανακοινωθεί από την Κυβέρνηση της ΝΔ κατά το 2009. Όμως από τα μέτρα αυτά εκείνα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μείωση του ελλείμματος, ως επί το πλείστον, δεν υλοποιήθηκαν, ενώ αντιθέτως εφαρμόστηκαν μέτρα που επιβάρυναν το έλλειμμα. Συγκεκριμένα και σύμφωνα με τις αναφορές του σχετικού πίνακα:

1. *«Περιορισμός των ελαστικών δαπανών των Υπουργείων κατά 10%.»*

Τελικά οι λειτουργικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού (υπουργείων) ήταν 50% υψηλότερες από τις προβλέψεις του ΠΣΑ και περίπου 20% υψηλότερες αν δεν συνυπολογιστεί η εκτέλεση απόφασης διαιτητικού δικαστηρίου για οφειλές του ΕΔ στην Ολυμπιακή.

2. *«Περιορισμός των προσλήψεων στο Δημόσιο, με εξαίρεση τους τομείς της Υγείας και της Παιδείας. Οι προσλήψεις για το 2009 θα είναι 12.000 έναντι 21.000 αποχωρήσεων. Περιορισμός κατά 10% των δαπανών για συμβάσεις έργου και συμβάσεις ορισμένου χρόνου στο Δημόσιο που θα υπογραφούν το 2009.»*

Στην πράξη, όμως, το τακτικό προσωπικό του στενού δημοσίου τομέα (μόνιμοι υπάλληλοι) αυξήθηκε κατά περίπου 14.000 άτομα (από τις 391.800 στις 405.892 άτομα). Ο αριθμός των συμβασιούχων αυξήθηκε περισσότερο από 4.000 άτομα. Ενώ ο αριθμός των stage αυξήθηκε κατά 3.000 άτομα μέσα στο 2009. (Στοιχεία ΥΠΕΣ)

3. *«Μη χορήγηση εισοδηματικής πολιτικής στους υπαλλήλους και συνταξιούχους του Δημοσίου»*

Αυτό το μέτρο πραγματοποιήθηκε

ταμείου, από τον Ιούνιο του 2009: «Οι δικές μου συζητήσεις με το Υπουργείο Οικονομικών ξεκίνησαν αφού είδαμε τα αποτελέσματα πενταμήνου. Συνεπώς έγινε μία πρώτη κουβέντα, η κουβέντα ήταν ότι «θέλω έκτακτη χρηματοδότηση» και η πρώτη απάντηση του Υπουργείου ήταν «βεβαίως και θα χρειαστεί χρηματοδότηση του ΙΚΑ, αλλά πρέπει να βρεθεί μία λύση που να μην επιβαρύνει το έλλειμμα» (σελ. 10-11).

²¹ Ο πρώην διοικητής του ΟΑΕΕ κ. Παπαθανασίου δήλωσε ότι: “Από τον Ιανουάριο του 2009 έστειλα επιστολή στον κ. Παπαθανασίου τότε και στην κυρία Πετραλιά –την ίδια επιστολή- που λέγαμε για ποιους λόγους η χρηματοδότηση αυτή που μας έχει εγκριθεί από τον Προϋπολογισμό δεν θα μπορέσει να καλύψει τις πάγιες ανάγκες του οργανισμού.”

²² Κατατέθηκε από την μάρτυρα ΙΟΥΛΙΑ ΑΡΜΑΓΟΥ

4. «Εφαρμογή αυστηρού ελέγχου στις δαπάνες των ΟΤΑ, των Νοσοκομείων και των Ασφαλιστικών Ταμείων.»

Οι επιχορηγήσεις προς τα ασφαλιστικά ταμεία ξεπέρασαν τις προβλέψεις πάνω από 2,5 δις ευρώ.

5. «Πλήρης εφαρμογή του ολοκληρωμένου συστήματος προμηθειών στο χώρο της Υγείας (εξοικονόμηση πόρων τουλάχιστον 500 εκατ. ευρώ για τρία χρόνια).»

Δεν εφαρμόστηκε

6. «Επίσπευση από τα συναρμόδια Υπουργεία, τη μηχανογράφησης και των διαδικασιών που απαιτούνται για τον έλεγχο της συνταγογράφησης».

Δεν εφαρμόστηκε

7. «Δημιουργία Ενιαίας Αρχής για την καταβολή των αποδοχών των δημόσιων υπαλλήλων, σε στενή συνεργασία όλων των Υπουργείων με το Υπουργείο Οικονομικών.»

Δεν εφαρμόστηκε

8. «Άμεση εφαρμογή του ανώτατου ορίου στις αποδοχές διοικητικών στελεχών οργανισμών του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Το όριο αυτό ανέρχεται στο ύψος του μισθού του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου.»

Δεν εφαρμόστηκε

9. «Εφαρμογή Προγράμματος Διοικητικής Μεταρρύθμισης, προϋπολογισμού 631 εκατ. ευρώ.»

Δεν εφαρμόστηκε

10. «Αλλαγή των κρατικών προμηθειών με την υιοθέτηση της μεθόδου *Leasing*»

Δεν εφαρμόστηκε

11. «Νέο μισθολόγιο για τους νεοπροσλαμβανόμενους στο Δημόσιο, που θα ισχύσει από το 2010.»

Δεν εφαρμόστηκε

12. «Πρόγραμμα εξυγίανσης του ΟΣΕ.»

Δεν εφαρμόστηκε

13. «Αλλαγή του τρόπου κατάρτισης του Προϋπολογισμού»

Δεν εφαρμόστηκε

14. «Ενοποίηση φορέων και οργανισμών του δημοσίου»

Δεν εφαρμόστηκε

Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ για ΕΛΛΕΙΜΜΑ 6% του ΑΕΠ

Στις 2 Ιουλίου 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει ειδικό ενημερωτικό σημείωμα που παρουσιάστηκε στο Eurogroup του Ιουλίου 2009, στο οποίο υπάρχει αξιολόγηση τόσο των μέτρων που είχαν ανακοινωθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση τον Ιούνιο του 2009, όσο και προβλέψεις της Επιτροπής με βάση την μέχρι εκείνη τη στιγμή πορεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού.

Η Επιτροπή επισημαίνει ξεκάθαρα ότι η δυναμική του ελλείμματος, ήδη με βάση τα στοιχεία των πρώτων τριών μηνών του έτους φαίνεται ότι οδηγεί σε έλλειμμα που θα ξεπεράσει το 10% του ΑΕΠ.

Σε σχετική επιστολή ο Πρόεδρος του Eurogroup προς τον τότε Υπουργό Γιάννη Παπαθανασίου επισημαίνει την ανάγκη λήψης μέτρων για την αποφυγή της περαιτέρω επιβάρυνσης της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας.

Έχοντας πλήρη εικόνα της στάσης των εταίρων μας απέναντι στη διαφαινόμενη δημοσιονομική εκτροπή η Κυβέρνηση της ΝΔ δεν ανακοινώνει άλλα μέτρα μέσα στο καλοκαίρι του 2009, αλλά στις αρχές Σεπτεμβρίου προκηρύσσονται Εθνικές Εκλογές, στη βάση του πολιτικού επιχειρήματος της ανάγκης λήψης μέτρων, τα οποία ωστόσο δεν είχαν ανακοινωθεί.

Στις 2 Οκτωβρίου 2009 και παρά τα δεδομένα σε επίπεδο προβλέψεων από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Ελληνική Κυβέρνηση κοινοποιεί στις Ευρωπαϊκές Αρχές πρόβλεψη ελλείμματος 6% του ΑΕΠ για τη Γενική Κυβέρνηση ή 14,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ για την Κεντρική Κυβέρνηση η πρόβλεψη ήταν 7,3% του ΑΕΠ ή 17,4 δισεκατομμύρια ευρώ.

Σημειώνεται ότι από τη διερεύνηση της Επιτροπής και από τα πραγματικά στοιχεία που κατατέθηκαν σε αυτή, η πρόβλεψη αυτή δεν μπορούσε να είναι επιβεβαιωθεί δεδομένου ότι:

- Ήδη το Υπουργείο Οικονομικών διέθετε στοιχεία εκτέλεσης Προϋπολογισμού – τα οποία δεν είχε, ως όφειλε δημοσιοποιήσει – που έδειχναν ότι μέχρι τον Αύγουστο του 2009 το έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης ήταν ήδη στο 8,6% του ΑΕΠ ή 20,8 δισεκατομμύρια ευρώ.

- Διέθετε επίσης τα ταμειακά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας που έδειχναν ότι το ταμειακό έλλειμμα (καθαρές δανειακές ανάγκες) είχε ήδη διαμορφωθεί στο 9% του ΑΕΠ ή στα 21,8 δισεκατομμύρια ευρώ ή αυξανόταν με ρυθμό πάνω από 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ τον μήνα.
- Το Υπουργείο Οικονομικών γνώριζε την ανάγκη πρόσθετης χρηματοδότησης των ταμείων ΙΚΑ και ΟΑΕΕ από σχετικές ενημερώσεις των Διοικητών, αλλά και των προμηθειών των νοσοκομείων, από σχετικά έγγραφα που είχαν κατατεθεί από τον Υπουργό Υγείας στην Βουλή και σε απάντηση επιστολής του Υπουργού Οικονομικών Γ. Παπαθανασίου από τον Υπουργό Υγείας κ. Αβραμόπουλου που έδειχναν ότι είχαν υπερβεί τις προβλέψεις του 2009. Σημειώνεται επίσης, ότι ως προς τις προμήθειες των νοσοκομείων με σχετικό νόμο του Μαΐου 2009 είχαν ήδη νομιμοποιηθεί όλες οι εξωσυμβατικές προμήθειες που είχαν γίνει μέχρι εκείνη τη στιγμή – άρα δεν υπήρχε ούτε το επιχείρημα της μη βεβαίωσης των δαπανών αυτών.

Επιπροσθέτως, η κοινοποίηση της 2ας Οκτωβρίου 2009 ακολουθήθηκε από σειρά διευκρινιστικών και μεθοδολογικών ερωτημάτων από την πλευρά της Eurostat που έπρεπε να απαντηθούν τις επόμενες ημέρες (από την Κυβέρνηση που θα προέκυπτε μετά τις εκλογές της 4ης Οκτωβρίου 2009).

Επισημαίνεται ότι από τις καταθέσεις προκύπτει ότι η ΓΓ Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας κατά τη σύνταξη και αποστολή των δεδομένων της 2ας Οκτωβρίου 2009, φαίνεται να μην έλαβε υπόψη τα στοιχεία και τις προβλέψεις που της κοινοποιήθηκαν από τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Ελληνικού Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Το συμπέρασμα αυτό αποτυπώνεται και στο Πόρισμα της ανεξάρτητης επιτροπής εμπειρογνομόνων για την διερεύνηση της Αξιοπιστίας των Ελληνικών Δημοσιονομικών Στατιστικών που δημοσιεύτηκε την 1η Φεβρουαρίου 2010 και στην οποία αναφέρεται χαρακτηριστικά:

“Η αναθεώρηση των στοιχείων της Κεντρικής Κυβέρνησης που περιλαμβάνονταν στην γνωστοποίηση της 2ας Οκτωβρίου δεν οφείλεται σε αναθεώρηση των στοιχείων που είχαν συνεισφέρει οι διάφοροι φορείς (ΓΛΚ,

ΤτΕ, κλπ *data source agencies*) αλλά στο γεγονός ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονταν στην γνωστοποίηση της 2ας Οκτωβρίου δεν αντιστοιχούσαν στα στοιχεία που είχαν στείλει στην ΕΣΥΕ οι διάφοροι φορείς και υπηρεσίες. Αυτό δηλαδή που άλλαξε στην γνωστοποίηση της 21ης Οκτωβρίου είναι ότι καταχωρήθηκαν τα πραγματικά στοιχεία των διαφόρων φορέων και υπηρεσιών.”

Ως προς την προσέγγιση αυτή και τη σκοπιμότητα της μη δημοσιοποίησης, εσκεμμένα από την Κυβέρνηση των στοιχείων υπάρχουν ευθείες αναφορές τόσο του κ. Σιδηρόπουλου – ότι οι προβλέψεις εξυπηρετούσαν τις ανάγκες δανεισμού – όσο και του ίδιου του πρώην υπουργού Γιάννη Παπαθανασίου – ότι υπήρχε συνειδητή μη δημοσιοποίηση των στοιχείων εκτέλεσης του προϋπολογισμού²³.

Μέλη της Επιτροπής αυτής που κατέθεσαν στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής όπως η κ. Στέλλα Μπαλφούσια και ο κ. Γκίκας Χαρδούβελης, επιβεβαίωσαν αυτή την εντύπωση και επεσήμαναν την αστάθεια αυτής της πρόβλεψης. Στοιχεία που κατατέθηκαν σχετικά με τα ταμειακά ελλείμματα που ήταν γνωστά έως εκείνη τη στιγμή στην ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών και εμπιστευτικά σημειώματα από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προς τον Υπουργό, δείχνουν πέρα από κάθε επιφύλαξη ότι τα πραγματικά γνωστά μεγέθη ήταν αδύνατο να υποστηρίξουν αυτή την πρόβλεψη.

²³ Βλ. κατάθεση ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, υπόμνημα ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ σελ. 11 καθώς και παρακάτω στα ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σχετική ανάλυση των σχετικών αναφορών των συγκεκριμένων μαρτύρων.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟ 6% ΣΕ 12,5%

Με την ανάληψη των καθηκόντων της νέας Κυβέρνησης που προέκυψε από το αποτέλεσμα των εκλογών της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009, στις οποίες κέρδισε την Κοινοβουλευτική Πλειοψηφία το ΠΑΣΟΚ η άμεση προτεραιότητα του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με την ένορκη κατάθεσή του τότε αρμόδιου Υπουργού στην Επιτροπή αυτή, ήταν η σύνταξη και κατάθεση του Προσχεδίου του Προϋπολογισμού του 2010. Σημειώνεται ότι είναι υποχρεωτική η κατάθεσή του την πρώτη Δευτέρα του Οκτώβρη κάθε έτους και λόγω των εκλογών του 2009 για εκείνο το έτος δόθηκε παράταση μερικών εβδομάδων.

Στις 9 Οκτωβρίου 2009 ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας ανακοινώνει δημόσια τη δική του πρόβλεψη για έλλειμμα που πρόκειται να ξεπεράσει το 12% του ΑΕΠ.

Η νέα ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών λαμβάνει γνώση σε σειρά συσκέψεων με υπηρεσιακούς παράγοντες που επιβεβαιώνονται από σειρά μαρτυρικών καταθέσεων (όπως της κ. Αρμάγου, του κ. Μπεριάτου, του κ. Κοντοπυράκη) των διαθέσιμων δεδομένων εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού²⁴, των αναγκών χρηματοδότησης, της υστέρησης των εσόδων και των υπερβάσεων των δαπανών μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Την ίδια στιγμή, η Eurostat επιζητά διευκρινίσεις επί της κοινοποίησης που είχε σταλεί στις 2 Οκτωβρίου 2009 και την αποστολή επικαιροποιημένων στοιχείων.²⁵

Η Ελληνική Κυβέρνηση προχωρά σε νέα κοινοποίηση στοιχείων την 21^η Οκτωβρίου 2009. Στους νέους πίνακες απολογισμού του 2008 και προβλέψεων για το 2009 έχουν επιπρόσθετα ληφθεί υπόψη τα εξής:

²⁴ Χαρακτηριστικά στην κατάθεσή του ο κ. Μπεριάτος αναφέρει: Για πρώτη φορά τον Οκτώβρη του 2009, με την νέα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών, δόθηκαν «οι κατευθύνσεις ώστε να συνεργαστεί το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, η Τράπεζα της Ελλάδος και η Στατιστική Υπηρεσία και να καταλήξουν στο ποσό που θα σταλεί στο εξωτερικό» (σελ. 74). Επιπλέον επεσήμανε ότι ποτέ στο παρελθόν δεν τους είχε καλέσει κανένας σε ανάλογη σύσκεψη και ποτέ δεν είχε ενημέρωση για τα στοιχεία ή συνεργασία με το ΓΛΚ και την ΤτΕ προκειμένου να γίνει ορθός υπολογισμός του ελλείμματος (σελ. 72)

²⁵ Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται τόσο από την ίδια της έκθεση της Eurostat με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Ελληνικά Στατιστικά που δημοσιοποιήθηκε – σε συνέχεια απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη σύνταξή της – στις 8 Ιανουαρίου 2010, όσο και από τις μαρτυρικές καταθέσεις του πρώην ΓΓ ΕΣΥΕ κ. Κοντοπυράκη και της πρώην ΓΓ Δημοσιονομικής Πολιτικής κ. Αρμάγου.

- Πορεία εκτέλεσης προϋπολογισμού 2009, με βάση τα στοιχεία (δημοσιονομικά και ταμειακά) του ΓΛΚ και της ΤτΕ που οδηγούν σε αναθεώρηση τόσο των προβλέψεων για τα έσοδα όσο και των δαπανών.²⁶ Ας σημειωθεί ότι μέχρι το Σεπτέμβριο 2009 – που πλέον υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία στο ΓΛΚ – τα καθαρά έσοδα του δημοσίου ήταν μόλις στο 59% του ετήσιου στόχου (ενώ είχαμε ήδη διανύσει το 75% των μηνών του έτους) και υπήρχε προφανής υστέρηση, ενώ οι δαπάνες είχαν ήδη ξεπεράσει το 87% των στόχων του έτους και δεν είχαν καλυφθεί ακόμη γνωστές προς το υπουργείο Οικονομικών υποχρεώσεις.²⁷
- Αποτελέσματα ασφαλιστικών ταμείων με βάση τις γνωστές από τις εκτιμήσεις των Διοικητών ΙΚΑ και ΟΑΕΕ για την πορεία των ελλειμμάτων του έτους 2009 και τις πρόσθετες ανάγκες χρηματοδότησης²⁸.
- Υποχρεώσεις νοσοκομείων και ασφαλιστικών ταμείων προς φαρμακευτικές εταιρίες.

Παρά το γεγονός ότι ακόμη δεν είχε προλάβει να γίνει οποιαδήποτε ουσιαστική βελτίωση στη λειτουργία του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος μαρτυρικές καταθέσεις καταδεικνύουν ότι σε αντίθεση με την προηγούμενη πρόβλεψη για 6%, η πρόβλεψη της 21^{ης} Οκτωβρίου για έλλειμμα 12,5% έγινε για πρώτη φορά με τρόπο μεθοδολογικά ορθό²⁹ ή τουλάχιστον ήταν πιο κοντά στην πραγματικότητα³⁰.

²⁶ Η πρόην ΓΓ Δημοσιονομικής Πολιτικής κ. Ιουλίου Αρμάγου ανέφερε ότι το μεγαλύτερο μέρος της αναθεώρησης της πρόβλεψης του ελλείμματος από το 6% στο 12,5% «προήλθε από την πλευρά των εσόδων, περίπου τα 8 δισεκατομμύρια και τα υπόλοιπα 4 δισεκατομμύρια από την πλευρά των δαπανών» (σελ. 44) και δήλωσε ότι «προφανώς η νέα κυβέρνηση, επομένως έκανε μία πιο ρεαλιστική απεικόνιση των πραγμάτων και καταλήξαμε σ' αυτήν την εκτίμηση για το έλλειμμα στις 22 Οκτωβρίου».

²⁷ Βλ. Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού Σεπτεμβρίου 2009 http://www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/ee/5e/5a/ee5e5ad73d3b50aa4db9f32f070a8b08d0d95a60/application/pdf/dep_2009_09_20091030.pdf

²⁸ *Κατάθεση ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ* σελ. 22 και 23 τέλος, όπου αναφέρει ότι το ΥΠΟΙΚ έπρεπε να πληρώσει τα χρήματα στο ΙΚΑ για την κάλυψη του ελλείμματός του μέσα στο 09

²⁹ Κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ, σελ. 75

³⁰ Κατάθεση ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ, σελ. 24

Από τις καταθέσεις των μαρτύρων προκύπτει ότι η μόνη εμφανής παρέμβαση της πολιτικής ηγεσίας στην διαμόρφωση αυτής της πρόβλεψης ήταν η πρωτοβουλία να αποτελέσει προϊόν συνεργασίας των αρμόδιων υπηρεσιών και όχι του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου ή της ΕΣΥΕ. Η μη παρέμβαση στη διαμόρφωση της κοινοποίησης επιβεβαιώθηκε ενόρκως στην παρούσα Επιτροπή.³¹

Η συμπερίληψη των χρεών των νοσοκομείων κρίθηκε επίσης επιβεβλημένη. Σύμφωνα με καταθέσεις³² ήταν τραγικό λάθος να μην καταγράφονται τα χρέη αυτά στο έλλειμμα τη χρονιά που προέκυπταν, ότι ο υπολογισμός στο 6% ήταν με σαφώς υποεκτιμημένα τα χρέη των νοσοκομείων και ότι ήταν υποχρέωση του Υπουργείου η απεικόνισή τους. Η πλήρης αποκατάσταση της ορθής καταγραφής έγινε τελικά με τα δύο EDP (ΔΥΕ) του 2010 (βλ. παρακάτω).

³¹ Κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ σελ. 75

³² Κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ σελ 9 -10, 20 και 30 - 32

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟ 12,5% ΣΕ 13,6%

Η επόμενη κοινοποίηση στοιχείων ελλείμματος και χρέους προς τις Ευρωπαϊκές αρχές γίνεται υποχρεωτικά τον Απρίλιο. Σε εκείνη την κοινοποίηση της Ελλάδας, όπως διαπιστώθηκε κατά τις εργασίες της παρούσας Επιτροπής, υπάρχουν δύο νέα στοιχεία που οδηγούν σε μια ακόμη πιο ρεαλιστική αποτύπωση των στοιχείων του 2009 και των ετών πριν από αυτό:

- Πρώτον, έχουν υπάρξει απολογιστικά στοιχεία για τους περισσότερους φορείς της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης.
- Δεύτερον, έχει υπάρξει με τη συνεργασία των Υπουργείων και της ΕΛΣΤΑΤ (που πλέον λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή) η λεπτομερής καταγραφή των υποχρεώσεων των νοσοκομείων με βάση τα έτη που πραγματοποιήθηκαν (την περίοδο 2006-2009).

Στη νέα κοινοποίηση το έλλειμμα του 2009 εκτιμάται στο 13,6% του ΑΕΠ. Το στοιχείο αυτό γίνεται δεκτό με επιφυλάξεις από την Eurostat, η οποία ήδη σε συνεργασία με τις Ελληνικές Αρχές συμμετέχει στην υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για την βελτίωση του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος και την αποκατάσταση της μεθοδολογικής συμμόρφωσης και αξιοπιστίας των Ελληνικών Στατιστικών.

Οι επιφυλάξεις που αποτυπώνονται από την Eurostat έχουν να κάνουν κυρίως με την καταγραφή των αποτελεσμάτων των ασφαλιστικών φορέων και την ταξινόμηση των ΔΕΚΟ στα στοιχεία.³³

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟ 13,6% ΣΕ 15,4%

Για την οριστική άρση των επιφυλάξεων απέναντι στα Ελληνικά δημοσιονομικά δεδομένα υπήρξε στενή συνεργασία της ΕΛΣΤΑΤ με όλες τις Ελληνικές υπηρεσίες που συμμετέχουν στο Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα, την

³³ Το σχετικό δελτίο τύπου της Eurostat http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-22042010-BP/EN/2-22042010-BP-EN.PDF

Eurostat αλλά και εμπειρογνώμονες από άλλες Ευρωπαϊκές Στατιστικές Υπηρεσίες.

Την περίοδο Απριλίου 2010 – Οκτωβρίου 2010 τα κλιμάκια εμπειρογνομένων συνεργάστηκαν για να αντιμετωπίσουν όλα τα μεθοδολογικά ζητήματα που παρέμεναν ανοικτά ή αμφισβητήσιμα από την Eurostat σε σχέση με τα ελληνικά δημοσιονομικά στατιστικά.

Η συνεργασία αυτή οδήγησε στην αναθεώρηση των στοιχείων ελλείμματος και χρέους της Γενικής Κυβέρνησης από το 13,6% του ΑΕΠ στο 15,4% του ΑΕΠ τον Νοέμβριο του 2010.

Με την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας η Eurostat απέσυρε κάθε επιφύλαξη για τα δημοσιονομικά δεδομένα της χώρας μας και πλέον η Ελλάδα έχει συμπληρώσει **τρεις συνεχόμενες κοινοποιήσεις δεδομένων χωρίς καμία επιφύλαξη** από τις Ευρωπαϊκές αρχές.

Η αναθεώρηση των στοιχείων του 2009 κατά 1,8 μονάδες του ΑΕΠ (και το ετών πριν από αυτό έως το 2006) μεταξύ των κοινοποιήσεων του Απριλίου 2010 και Οκτωβρίου 2010 οφείλεται, όπως προέκυψε από την κατάθεση σχετικών στοιχείων κατά την εξέταση του τότε Υπουργού Οικονομικών, στους εξής παράγοντες:

- 0,8 μονάδες του ΑΕΠ στην διόρθωση των πλεονασμάτων των φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, επειδή εξετάστηκαν όλα τα στοιχεία και οι ισολογισμοί τους που είχαν να επικαιροποιηθούν από το 2007. Μέχρι τότε καταγράφονταν στα στοιχεία του ελλείμματος στη βάση «εκτιμήσεων».
- 0,7 μονάδες του ΑΕΠ στην ένταξη 17 οργανισμών (ΔΕΚΟ και άλλων φορέων) στα στοιχεία του ελλείμματος, επειδή κατά κύριο λόγο ο Έλληνας φορολογούμενος πλήρωνε μέσω του Προϋπολογισμού του κράτους πάνω από το 50% της λειτουργίας αυτών των οργανισμών.
- 0,3 μονάδες του ΑΕΠ, στην καταγραφή υποχρεώσεων – απλήρωτων δηλαδή οφειλών – που δεν είχαν ποτέ εγγραφεί στις ετήσιες δαπάνες του Δημοσίου, επειδή το κράτος δεν κρατούσε κεντρικά λογαριασμούς και αναλήψεις υποχρεώσεων και οι υποχρεώσεις διάφορων υπηρεσιών και δημοσίων φορέων μπορούσαν να μένουν εκτός λογαριασμών. Ας σημειωθεί ότι ανάμεσα στα στοιχεία που ενσωματώθηκαν στην αναθεώρηση ήταν τα και

τα swaps των οποίων όμως η ένταξη στο έλλειμμα λειτούργησε μειωτικά κατά περίπου 60 εκ. Ευρώ, ενώ επιβάρυνε στατιστικά το χρέος.

Ο παράγοντας ο οποίος περισσότερο απασχόλησε τις μαρτυρικές καταθέσεις ήταν η **αναταξινόμηση των 17 φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα** στα στοιχεία ελλείμματος. Παρόλα αυτά δεν προκύπτει κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι υπήρχε η δυνατότητα μη ένταξης τους στα στοιχεία ελλείμματος, εφόσον η **χώρα έπρεπε να εναρμονιστεί με την μεθοδολογία που ισχύει για όλες τις χώρες της ΕΕ (την ΕΣΟΛ 95)**. Συγκεκριμένα με βάση τον ΕΣΟΛ 95 τα κριτήρια ένταξης στην Γενική Κυβέρνηση για έναν φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι 3³⁴: κατά πόσο είναι θεσμική μονάδα, κατά πόσο είναι δημόσιος παραγωγός, δηλαδή ελέγχεται από τη Γενική Κυβέρνηση και κατά πόσο είναι παραγωγός μη εμπορεύσιμου προϊόντος. Πρόκειται για τον λεγόμενο κανόνα του 50%, δηλαδή εάν οι πωλήσεις του φορέα καλύπτουν ή όχι το 50% των εξόδων παραγωγής. Η εφαρμογή αυτών των κριτηρίων δεν είχε γίνει στο παρελθόν, αν και αποτελεί υποχρέωση για τα κράτη – μέλη σύμφωνα με τον παραπάνω Κανονισμό

Επιπλέον, προκύπτει από μαρτυρικές καταθέσεις ότι το θέμα αυτό είχε τεθεί υπόψη σε **ενημερώσεις του ΔΣ της ΕΛΣΤΑΤ, χωρίς να διατυπωθούν αντιρρήσεις** από τους συμμετέχοντες, ενώ είχαν προηγηθεί οι αναγκαίες μετρήσεις για την εξέταση των τριών κριτηρίων.³⁵

³⁴ Βλ. σχετικά και κατάθεση ΓΕΩΡΓΙΟΥ

³⁵ Κατάθεση ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ «... σαφώς όμως προκύπτει από τα στοιχεία ότι ζητήθηκε από τους οργανισμούς αυτούς να δώσουν τα αναγκαία στοιχεία για να διακριβωθεί ένα απλό πράγμα. Αν με το κριτήριο του 50% θα έπρεπε να ταξινομηθούν ως οργανισμοί που ανήκαν στη γενική κυβέρνηση ή όχι. Στη διάρκεια αυτών των συνεδριάσεων που έλαβα μέρος, ενημερωθήκαμε και για τα στοιχεία αυτά. Πιστεύω ότι η δουλειά έγινε σωστά. Δηλαδή, για να καταλάβετε αυτό το λεγόμενο κριτήριο του 50%, αυτό που λέει είναι εάν η παραγωγή, το κόστος, μιας επιχείρησης χρηματοδοτείται από το κράτος πάνω από 50% δεν μπορείς να την θεωρήσεις ιδιωτική επιχείρηση. Πρέπει να θεωρήσεις ότι ανήκει στον δημόσιο τομέα. Μπορεί να έχει μερίδιο το κράτος και να είναι μέτοχος, αλλά να παράγει ένα προϊόν και να το πουλάει στην αγορά, τότε θα τον κατατάξεις, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις εκτός γενικής κυβέρνησης. Στη δική μας περίπτωση ήταν προφανές από τα στοιχεία του ΟΣΕ ορισμένων επιχειρήσεων. Αυτοί οι πίνακες δόθηκαν».

Κατάθεση ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ «Ακριβώς αυτό είναι το πρόβλημα, ότι προσπαθούμε να καταστήσουμε τα πάντα πολιτικά ζητήματα. Είναι ένα τεχνικό θέμα. Υπάρχει ένας κανονισμός, ο οποίος λεπτομερώς λέει με ποιον τρόπο κάνουμε μια σωστή και πιστή απεικόνιση της πραγματικότητας. Είναι μια σύμβαση αυτό. Το έχει αποφασίσει η EUROSTAT και τα μέλη ότι αυτό το κριτήριο θα εφαρμόζουμε, το 50%. Μπορεί να έπρεπε να έχουν αποφασίσει το 60% ή το 70%, δεν το γνωρίζω. Αλλά αυτή τη στιγμή ισχύει αυτός ο κανονισμός και με βάση αυτόν πρέπει να πορευόμαστε. Και νομίζω ότι είναι και λογικό. Δεν νομίζω ότι χωράει φιλοσοφική συζήτηση. Είναι πολύ λυπηρό, αλλά αυτά είναι τεχνικά

Σε σειρά μαρτυρικών καταθέσεων που τέθηκε το ερώτημα για την πιθανότητα πολιτικής παρέμβασης στη διαμόρφωση των στοιχείων ελλείμματος του 2009 δεν υπήρξε καμία κατάθεση που αναφέρεται σε κάποια συγκεκριμένη παρέμβαση, αντίθετα στελέχη της ΕΛΣΤΑΤ (Σ. Μπεριάτος) και του Γενικού Λογιστηρίου (Ι. Αρμάγου) δήλωσαν κατηγορηματικά ότι στο δικό τους έργο **δεν υπήρξε κανενός είδους πολιτική παρέμβαση**. Ειδικά για την περίοδο μετά τη δημιουργία της ΕΛΣΤΑΤ η κ. Αρμάγου δήλωσε «...αφότου έγινε ανεξάρτητη αρχή και μετονομάστηκε σε ΕΛΣΤΑΤ, νομίζω ότι πλέον μόνη της θέτει τους κανόνες σ' αυτό το νομικό πλαίσιο που υπάρχει και απλά ενημερώνει τον Υπουργό. Δεν νομίζω ότι υπάρχει κάποια παρέμβαση».

Επιπλέον, η κ. Αρμάγου, απορρίπτει τα περί τεχνητής διόγκωσης του ελλείμματος του 2009 και σημειώνει ότι η ίδια η Eurostat δεν θα επέτρεπε μια τέτοια τεχνητή διόγκωση. Και σημειώνει: «*Νομίζω, λοιπόν, ότι είναι το «σκάσιμο» -για να το πω τελείως λαϊκά- μετά από μία σειρά ετών επιδείνωσης που κάποια στιγμή έρχεται και συσσωρεύεται ένα πράγμα και φαίνεται ξαφνικά σε μία χρονιά. Ενώ θα έπρεπε να φαίνεται μία σταδιακή επιδείνωση, έρχεται και φαίνεται με τη μία.*»

θέματα και πρέπει ως τέτοια να αντιμετωπίζονται. Είναι λυπηρό που τα έχουμε αναγάγει σε θέματα πολιτικής διαμάχης ή ό,τι άλλο μπορεί να πεις κανείς, αλλά δεν είναι»

Κατάθεση ΣΥΜΠΙΓΙΑΝΝΗ: Στις συνεδριάσεις του ΔΣ της ΕΛΣΤΑΤ δεν διατυπώθηκε καμία παρατήρηση ή αντίρρηση από τα μέλη του ΔΣ για την εισαγωγή σύμφωνα με το ESA95 των ΔΕΚΟ και δεν διατυπώθηκε καμία διαμαρτυρία για την εφαρμογή της συγκεκριμένης μεθοδολογίας]

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ: «Δεν άκουσα κατά την περίοδο αυτή, που μετείχα στο Δ.Σ. και συζητούσαμε αυτά τα θέματα, κάποιον να λέει ότι διαφωνεί. Εξάλλου, δεν είναι δουλειά ενός Δ.Σ. να αποφασίζει πόσο είναι το έλλειμμα διά ψηφοφορίας. Οι υπηρεσίες αναζητούν να απεικονίσουν με τον πιο σωστό τρόπο την πραγματικότητα. Αυτό που μπορεί να κάνει το Δ.Σ. είναι να είναι βέβαιο ότι έχουν τα μέσα στη διάθεσή τους, τον χρόνο, την ανάλογη βοήθεια, για να φτάσουν στο αποτέλεσμα που πρέπει και γι' αυτό χρειάστηκε και η βοήθεια από το εξωτερικό. Ιδίως το τμήμα που ασχολείτο με τα δημοσιονομικά ήταν ορισμένοι άνθρωποι πολύ ταλαιπωρημένοι, τους είχαν ζητηθεί πολλά πράγματα, δούλευαν συνέχεια νυχθημερόν και εν πάση περιπτώσει, υπήρξε και έλλειμμα γνώσεων, εμπειρίας, κ.λπ. για το οποίο έπρεπε να έρθει μια βοήθεια απ' έξω και ήρθε. Εγώ το έβλεπα θετικά.»

► Σημειώνεται ότι το ποσοστό 15,4% του ελλείμματος είναι αυτό που ανακοινώθηκε το Νοέμβριο του 2010. Σε συνέχεια περαιτέρω προσαρμογών και του ΑΕΠ το οριστικό μέγεθος του ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 15,8%.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

III. Α. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ 4^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2009.

Σύμφωνα με σειρά μαρτυρικών καταθέσεων,

- Η δεινή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας ήταν ορατή ήδη πριν το 2009³⁶
- Υπήρξαν ρητές προειδοποιήσεις από την Τράπεζα της Ελλάδος³⁷, αλλά και από την Eurostat που μάλιστα ήδη από την άνοιξη του 2009 είχε ζητήσει διαρθρωτικά μέτρα³⁸ για τα οποία είχε δεσμευθεί η τότε ελληνική Κυβέρνηση, όπως αναφέρεται και στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντηση Αλμούνια σε σχετικό έγγραφο ερώτημα της παρούσας Επιτροπής.
- Η δεινή κατάσταση των δημοσιονομικών της χώρας ήταν αντιληπτή και από τους αρμόδιους Υπουργούς της περιόδου μέχρι τις εκλογές του 2009, αλλά και από τους κοινοτικούς εταίρους μας, αφού, όπως κατατέθηκε, γίνονταν ανοιχτά τέτοιες συζητήσεις στα σχετικά Eurogroup.³⁹ Όπως σημειώνει και ο Επίτροπος Αλμούνια στην επιστολή του *«Γενικά οι υπουργοί Οικονομικών της Ελλάδας είχαν επίγνωση των κινδύνων, όπως και οι ομόλογοί τους στην ΕΕ»*
- Συγκεκριμένο ενημερωτικό σημείωμα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους με τίτλο «ταμειακό ισοζύγιο» είχε τεθεί υπόψη του τότε Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και αναφερόταν σε έλλειμμα 8,5% ήδη για το πρώτο οκτάμηνο του 2009.
- Ο αρμόδιος Υπουργός λάμβανε κάθε μήνα από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους τα δελτία εκτέλεσης Προϋπολογισμού, λαμβάνοντας γνώση με τον τρόπο αυτό για τις αποκλίσεις που επηρέαζαν το

³⁶ Κατάθεση ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, σελ.69 - 70

³⁷ Κατάθεση ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ, σελ.5

³⁸ Κατάθεση ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, σελ. 94

³⁹ Κατάθεση ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ, σελ. 14

έλλειμμα⁴⁰ τα οποία, ενώ παραδοσιακά δημοσιεύονταν ανά μήνα, με απόφαση του τότε Υπουργού Οικονομικών κ. Παπαθανασίου τον Αύγουστο του 2009, ορίστηκε η δημοσίευσή τους να γίνεται πλέον ανά τρίμηνο, γεγονός που σχολιάζεται και στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντηση Αλμούνια στην παρούσα Επιτροπή, όπως αναλύεται παρακάτω.

- Η γνώση της τότε πολιτικής ηγεσίας για την κακή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας και για την διογκούμενη πορεία του ελλείμματος δεν περιοριζόταν σε μία γενική άποψη, αλλά η συζήτησή είχε προχωρήσει με τον τότε αρμόδιο Υπουργό Οικονομικών να αντιλαμβάνεται ότι τα μέτρα που ελήφθησαν τον Ιούνιο του 2009 δεν είχαν φέρει αποτέλεσμα και να δεσμεύεται στο Eurogroup ότι, εφόσον το κόμμα του παραμείνει στην Κυβέρνηση, θα λάβει νέα σκληρότερα μέτρα συγκράτησης του ελλείμματος, στον Προϋπολογισμό του 2010⁴¹, δηλώνοντας μάλιστα ρητά ότι για το λόγο αυτό το κόμμα της ΝΔ προχώρησε σε πρόωρες εκλογές.⁴²

Πέρα, όμως, από τις προφορικές δεσμεύσεις για νέα σκληρότερα μέτρα που θα ελάμβανε η τότε Κυβέρνηση, στην πράξη η αντίδραση της Ελλάδας στη δυναμική ταχείας διόγκωσης του ελλείμματος και στο κλίμα αμφισβήτησης που είχε αρχίσει να εγκαθιδρύεται στο εξωτερικό, χαρακτηριζόταν

- Αφενός από **ολιγωρία στον τομέα ανάληψης συγκεκριμένων πρωτοβουλιών** για την συγκράτηση του ελλείμματος με **παράλληλη υιοθέτηση πολιτικών πελατειακής λογικής** (λχ. προγράμματα stage) **και μέτρων που επιβάρυναν το έλλειμμα** (λ.χ μέτρο απόσυρσης που επιβάρυνε τον προϋπολογισμό με δαπάνη 400 εκ ευρώ)
- Και αφετέρου από **σειρά μεθοδεύσεων που στόχο είχαν την αποσιώπηση των πραγματικών μεγεθών** από τους Έλληνες πολίτες και κατ' επέκταση από τα αρμόδια κοινοτικά θεσμικά, όργανα

⁴⁰ Κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ, σελ.26 - 27

⁴¹ Κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ, σελ. 56

⁴² Κατάθεση ΣΙΑΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, σελ 98 και 118

στα πλαίσια μικροκομματικών σκοπιμοτήτων ενόψει της προεκλογικής περιόδου.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΛΙΓΩΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΑΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Ενδεικτικό της αναβλητικότητας που χαρακτήριζε την πολιτική της τότε Κυβέρνησης αναφορικά με την ανάγκη συγκράτησης του ελλείμματος είναι το κατατεθέν στην παρούσα Επιτροπή αντίγραφο του υπ' αριθμ. ΓΓΕΠ/117/2009 Υπηρεσιακού Σημειώματος με ημερομηνία 17/4/2009 όπου αποτυπώνονται οι θέσεις του τότε Υπουργού Οικονομικών σχετικά με την αντιμετώπιση του στο θέμα των διογκούμενων δαπανών του δημοσίου, όπως διατυπώθηκαν σε συνάντησή του με τους Γενικούς και Ειδικούς Γραμματείς του Υπουργείου ήδη από τον Απρίλιο του 2009. Στο έγγραφο αυτό αποτυπώνεται με σαφήνεια ότι η στάση της τότε πολιτικής ηγεσίας απέναντι στο πρόβλημα χαρακτηριζόταν από αναβλητικότητα και όχι από διάθεση επίλυσής του.

Η τακτική αυτή της αναβολής είναι ορατή και στον τρόπο με τον οποίο η τότε αρμόδια πολιτική ηγεσία αντιμετώπιζε τις χρηματοδοτικές ανάγκες των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, αλλά και τα χρέη των νοσοκομείων. **Αναφορικά με τις ανάγκες των ΟΚΑ**, σύμφωνα με σχετική κατάθεση στην Επιτροπή μας, ο τότε Υπουργός Οικονομικών γνώριζε ήδη από τα μέσα του 2009 ότι το ΙΚΑ θα χρειαστεί έκτακτη χρηματοδότηση, η οποία ήδη από τον Ιούνιο φαινόταν ότι θα υπερβεί το 1 δις ευρώ.⁴³ Όπως προκύπτει και από το υπόμνημα του πρώην Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών⁴⁴ η αντίδραση του Υπουργείου στις αυξανόμενες υποχρεώσεις του Δημοσίου έναντι του ΙΚΑ ήταν η πρόθεση έκδοσης ομολόγων ύψους 4,65 δις ευρώ. Ωστόσο, η κάλυψη της ανάγκης με ομόλογα που σχεδίαζε ο κ. Παπαθανασίου θα ήταν δημοσιονομικά ουδέτερη μόνο στην περίπτωση που υπήρχε ισόποση αποταμίευση του ποσού αυτού από τα Ταμεία. Σύμφωνα, όμως με τις μαρτυρικές καταθέσεις στην παρούσα Επιτροπή, η πρόσθετη χρηματοδότηση δημιουργήθηκε από πραγματική επιδείνωση των οικονομικών αποτελεσμάτων (λιγότερα έσοδα έναντι δαπανών σε σχέση με τον Προϋπολογισμό τους) και

⁴³ Κατάθεση ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ, σελ 7 και 10 - 11

⁴⁴ Υπόμνημα ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ σελ. 14 και 15

για το λόγο αυτό, ανεξάρτητα με τον τρόπο πληρωμής τους, επιβάρυναν το έλλειμμα.

Αναφορικά με το **ζήτημα των χρεών των νοσοκομείων**, η τότε Κυβέρνηση γνώριζε ότι το ύψος αυτών υπερέβαινε τουλάχιστον κατά 3 δις⁴⁵ αυτό που ανακοίνωνε επισήμως ο τότε Υπουργός Υγείας με επιστολή του στον επικεφαλής της ΕΣΥΕ κ. Κοντοπυράκη, όπως άλλωστε αρμοδίως ενημέρωσε τη Βουλή στις 14.4.2009 με απάντηση του ο ίδιος αρμόδιος Υπουργός στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού ελέγχου, εν γνώσει του τότε Υπουργού Οικονομικών. Όπως διαπίστωσε η παρούσα Επιτροπή, τα χρέη των νοσοκομείων που τελικά ανήλθαν στο ποσό των 6,5 δις ευρώ, δηλαδή γύρω στο 2,5% του ΑΕΠ⁴⁶, επιλέχθηκε από την τότε πολιτική ηγεσία στην αναθεωρημένη πρόβλεψη του ελλείμματος σε 6% να παραμείνουν «υποεκτιμημένα» στο ποσό των 500 εκ ευρώ εν γνώσει του τότε αρμοδίου Υπουργού⁴⁷ ότι αυτά ήδη τον Απρίλιο του 2009 είχαν ανέλθει στο ποσό των 5,2 δις ευρώ. Διαπιστώθηκε, επίσης, στην Επιτροπή ότι παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς Παπαθανασίου και με δεδομένο ότι η Κυβέρνηση της ΝΔ είχε νομοθετήσει την νομιμοποίηση όλων των οφειλών των νοσοκομείων μέχρι τον Μάιο του 2009, οι χρηματικές απαιτήσεις προς τα νοσοκομεία από τη στιγμή της παραλαβής, συνιστούν υποχρέωση και άρα δαπάνη που υπολογίζεται στο έλλειμμα.

Επίσης, σύμφωνα με το σύνολο σχεδόν των καταθέσεων, **η τότε Κυβέρνηση αν και είχε πλήρη εικόνα της δυναμικής εκτροχιασμού του ελλείμματος δεν έλαβε αποτελεσματικά μέτρα, ως όφειλε, παρά το χρόνο που είχε στη διάθεσή της.** Στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντηση Αλμούνια σε σχετικό ερώτημα της Επιτροπής γίνεται ειδική αναφορά στα διαρθρωτικά μέτρα που όφειλε να έχει λάβει η τότε Κυβέρνηση της ΝΔ ως εξής: *«Η ελληνική Κυβέρνηση έχει εξαγγείλει επανειλημμένα ότι σκόπευε να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας. Σε πολλές περιπτώσεις, τα μέτρα είχαν περιορισμένο πεδίο εφαρμογής και μικρό βαθμό εκτέλεσης.»*

⁴⁵ Βλ. και υπόμνημα ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ σελ. 13

⁴⁶ Κατάθεση ΠΕΝΤΑΖΟΥ, σελ.95

⁴⁷ Κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ σελ 30 και 32 – 33.

Είναι δε ιδιαίτερα επιβαρυντικό το γεγονός ότι οι δεσμεύσεις της προς του εταίρους μας για μέτρα περιορισμού των δημοσιονομικών δαπανών, όχι μόνο δεν τηρήθηκαν, αλλά **στην πράξη ακολουθήθηκαν πολιτικές που επιβάρυναν το έλλειμμα**, όπως προσλήψεις μέσω stage, μέτρο απόσυρσης που μεταφραζόταν σε δαπάνη 400 εκ ευρώ κ.α.

Όπως διαπιστώνεται, λοιπόν, η μόνη αντίδραση της τότε πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Οικονομικών απέναντι στο ορατό δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας ήταν αυτή της **αποσιώπησης των πραγματικών στοιχείων και της διακοπής δημοσιοποίησης των μηνιαίων δελτίων εκτέλεσης του Προϋπολογισμού.**

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Σειρά μαρτυρικών καταθέσεων υπηρεσιακών παραγόντων και αξιωματούχων των αρμοδίων φορέων για την συλλογή και επεξεργασία των δημοσιονομικών στοιχείων αποκάλυψε στην παρούσα Επιτροπή ότι:

- **Δεν υπήρχε συντονισμός μεταξύ της ΕΣΥΕ, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και της Τράπεζας της Ελλάδος** προκειμένου να συγκεντρώνονται, να αξιολογούνται και να υπολογίζονται τα στοιχεία του ελλείμματος. Σύμφωνα με μαρτυρία στην Επιτροπή μας⁴⁸, ποτέ πριν τον Οκτώβρη του 2009 καμία πολιτική ηγεσία δεν είχε ζητήσει την αναγκαία και αυτονόητη συνεργασία των αρμοδίων αυτών φορέων για την σωστή αποτύπωση των δημοσιονομικών στοιχείων και κατ' επέκταση η αποτύπωση αυτή γινόταν από την υπαγόμενη στο Υπουργείο Οικονομικών ΕΣΥΕ. Μάλιστα, σύμφωνα με άλλη κατάθεση μάρτυρα⁴⁹, αναφορικά με τις χρήσεις όχι μόνο του 2009, αλλά και του 2008 και του 2007 υπήρχε μόνιμη και έντονη διαμάχη μεταξύ των υπηρεσιακών στελεχών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και της Στατιστικής Υπηρεσίας,

⁴⁸ Κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ, σελ. 72 - 74

⁴⁹ Κατάθεση ΠΕΝΤΑΖΟΥ, σελ 86

καθώς υπήρχε διάσταση μεταξύ των στοιχείων που έδινε το ΓΛΚ και αυτών που ανακοίνωνε τελικά η ΕΣΥΕ.

- Διαπιστώθηκε ότι η **ΕΣΥΕ δεν ήταν ανεξάρτητη**. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τον επικεφαλής της Eurostat Ραντερμάχερ, ο οποίος αναφέρει επιγραμματικά στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντησή του στην παρούσα Επιτροπή *«Είναι επίσης σαφές ότι η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας δεν ήταν ανεξάρτητη πριν τις μεταρρυθμίσεις στην στατιστική διακυβέρνηση που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα το 2010»*
- Η τελευταία **πρόβλεψη του ελλείμματος σε ποσοστό 6% του ΑΕΠ** από την τότε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών στις 2.10.2009 ήταν, σύμφωνα με κατάθεση μάρτυρα, **αποτέλεσμα «εξόφθαλμης υπερεκτίμησης εσόδων»⁵⁰ και αντίστοιχης υποεκτίμησης και απόκρυψης δαπανών⁵¹**.
- Η τότε πολιτική ηγεσία επέλεξε να υποβαθμίσει **το υπαρκτό πρόβλημα του εκτροχιασμού των δαπανών**, δυσχεραίνοντας τη ροή της πληροφόρησης και διακόπτοντας τον Αύγουστο του 2009 την ακολουθούμενη μέχρι τότε μηνιαία δημοσιοποίηση των στοιχείων εκτέλεσης του Προϋπολογισμού⁵². Για το θέμα αυτό στην επιστολή – απάντησή του στην παρούσα Επιτροπή, ο Επίτροπος Αλμούνια, σχολιάζοντας τη διακοπή δημοσίευσης των μηνιαίων δελτίων και την επίπτωσή της στην αξιοπιστία των στατιστικών μας στοιχείων, σημειώνει *«Η πλήρης εικόνα της δημοσιονομικής κατάστασης εξαρτάται όχι μόνο από την ποιότητα («ορθότητα») των δεδομένων, αλλά και από τη συχνότητά τους. Μολονότι δεσμεύεται από το νόμο, η Ελλάδα διέκοψε τη δημοσίευση των μηνιαίων δεδομένων για την εκτέλεση του Προϋπολογισμού το θέρος του 2009»*

⁵⁰ Κατάθεση ΠΕΝΤΑΖΟΥ, σελ. 77

⁵¹ ο.π. σελ. 74, 76 και 85

⁵² Υπόμνημα ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ σελ.11

- Σημειώνεται η αναφορά μάρτυρα⁵³ αλλά και της «Έκθεσης για την αξιοπιστία των δημοσιονομικών στοιχείων»⁵⁴ ότι στις 30 Σεπτεμβρίου του 2009 **απεστάλησαν κενοί πίνακες για τα έτη 2009 και 2008 στην Eurostat**, ενώ τα σχετικά στοιχεία είχαν διατεθεί από τους αρμόδιους υπαλλήλους στην ηγεσία της ΕΣΥΕ στις 27 ή τις 28 Σεπτεμβρίου. Μάλιστα υπήρξε συνοδευτική επιστολή ότι τα στοιχεία αυτά θα αποστέλλονταν το αργότερο ως το Σάββατο 3 Οκτωβρίου. Η αποστολή κενών πινάκων ήταν έγινε **αντικείμενο αρνητικού σχολιασμού** για τη χώρα μας από αξιωματούχους της Eurostat, σύμφωνα με την παραπάνω μαρτυρική κατάθεση, καθώς θεωρήθηκε «ασέβεια στους θεσμούς».
- Η διαχείριση αυτή των στοιχείων του ελλείμματος, ώστε να προκύπτει το ποσοστό 6% της τελευταίας προ των εκλογών αναθεωρημένης πρόβλεψης χαρακτηρίστηκε από μάρτυρα **ως «σαφέστατη παραποίηση στοιχείων» που αποδίδεται σε σκοπιμότητες της προεκλογικής περιόδου**⁵⁵
- Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ερωτηθείς σχετικά ο τότε Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, δεν αρνήθηκε ότι η ανακοίνωση – δύο ημέρες πριν τις εθνικές εκλογές - του ελλείμματος στο 6% παρά την ύπαρξη στοιχείων για σαφώς μεγαλύτερο έλλειμμα έγινε για να υπηρετήσει συγκεκριμένες ανάγκες, τις οποίες ονομάζει «εθνικές» σαφώς εντασσόμενες χρονικά στο διάστημα της προεκλογικής περιόδου. Σε λόγους «δημοσίου συμφέροντος» αποδίδει και ο πρώην Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών την διακοπή ανακοίνωσης των στοιχείων του Προϋπολογισμού σε μηνιαία βάση στα μέσα Αυγούστου του 2009⁵⁶. Εξειδικεύοντας τον «εθνικό» ή «δημοσίου συμφέροντος» χαρακτήρα

⁵³ Κατάθεση ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ σελ. 9

⁵⁴ Σελ. 28 της από Ιαν 2010 Έκθεσης για την Αξιοπιστία των Δημοσιονομικών Στοιχείων

⁵⁵ Κατάθεση ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ σελ. 9

⁵⁶ Υπόμνημα ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ σελ. 11 «Η πραγματικότητα είναι ότι η ανακοίνωση των στοιχείων σε τριμηνιαία και όχι σε μηνιαία βάση άρχισε να εφαρμόζεται στις 14/8/2009. Ο λόγος που έγινε αυτό ήταν ακριβώς για να προστατεύσουμε τη χώρα από τους διεθνείς κερδοσκόπους... οι εποχές ήταν πονηρές, πάντα υπήρχε ο κίνδυνος αύξησης του κόστους δανεισμού και η Κυβέρνηση της ΝΔ έκανε ο,τι ήταν δυνατό να προστατέψει το δημόσιο συμφέρον».

που αποδίδουν στις σκοπιμότητες αποσιώπησης του πραγματικού ελλείμματος, αναφέρονται στο θέμα του δανεισμού της χώρας από το εξωτερικό. Τον ισχυρισμό τους αυτόν διαψεύδουν μάρτυρες με ειδικές γνώσεις στο αντικείμενο, οι οποίοι καταθέτουν ότι **αφενός οι αγορές ήταν ενήμερες για την κακή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας**, παρακολουθώντας τον εκτροχιασμό των δανειακών αναγκών της⁵⁷ και **αφετέρου η ίδια η αποσιώπηση των στοιχείων⁵⁸ ήταν αυτή που έπληξε την αξιοπιστία της χώρας μας**, δυσχεραίνοντας τον δανεισμό της.

- Επιπροσθέτως, μάρτυρας στην παρούσα Επιτροπή⁵⁹, ανέφερε ότι η προηγούμενη Κυβέρνηση, με δεδομένη την υποχρέωσή της δύο φορές ετησίως, την πρώτη εργάσιμη των μηνών Απριλίου και Οκτωβρίου, να αποστέλλει συγκεκριμένα δημοσιονομικά στοιχεία προς την Eurostat, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης της πρόβλεψης για το έλλειμμα, επέλεξε την αποσιώπηση των στοιχείων για καθαρά προεκλογικούς λόγους. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε σε αποστολή ελλιπών στοιχείων κατά την ανακοίνωση της ΕΣΥΕ στις 2.10.2009 για έλλειμα 6% του ΑΕΠ, προκειμένου να μην γίνει η κακή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας αντιληπτή από τους πολίτες και αντικείμενο σχολιασμού των Κυριακάτικων εφημερίδων ανήμερα των εθνικών εκλογών.
- Τέλος, καταγγέλλθηκε στην παρούσα Επιτροπή ότι, αναφορικά με την αποστολή ανακριβών στοιχείων στη Eurostat, ο τότε Πρόεδρος της ΕΣΥΕ φέρεται να *«έπαιζε παιχνίδι, με την έννοια ότι είχε απομονώσει ένα άτομο και το χρησιμοποιούσε για να βάζει, για να στέλνει τα στοιχεία που θέλει»*.⁶⁰

Συμπερασματικά, ο πρώην Υπουργός Οικονομικών κ. Παπαθανασίου φέρει σαφείς πολιτικές ευθύνες

⁵⁷ Κατάθεση ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ, σελ.24

⁵⁸ Κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ, σελ. 22 και ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ σελ. 19-21.

⁵⁹ Κατάθεση ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ

⁶⁰ Κατάθεση ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ σελ. 10.

► Επειδή γνώριζε ήδη από τις αρχές του 2009 τον εκτροχιασμό της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, και παρόλα αυτά δεν προέβη, ως όφειλε, στη λήψη, από την αρχή του έτους, διαρθρωτικών και άλλων μέτρων ικανών να μετριάσουν ή και να ανατρέψουν τη δυναμική διόγκωσης του ελλείμματος, αντιθέτως επέλεξε την τακτική της αναβλητικότητας και της παραπομπής της επίλυσης των προβλημάτων στο απώτερο μέλλον.

► Επειδή αποσιώπησε την πραγματική εικόνα της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, προβαίνοντας στην διατύπωση την 2.10.2009 της πρόβλεψης, μέσω της ΕΣΥΕ, για έλλειμμα 6%, πρόβλεψη που βρισκόταν σε πλήρη διάσταση με τα πραγματικά στοιχεία που έθεταν υπόψη του οι αρμόδιες υπηρεσίες, χαρακτηριζόταν από υποεκτίμηση των δαπανών και υπερεκτίμησή των εσόδων και συνοδεύοταν από την αποστολή ελλιπών στοιχείων στην Eurostat.

► Επειδή τον Αύγουστο του 2009 κατήργησε την μηνιαία δημοσιοποίηση των δελτίων εκτέλεσης του Προϋπολογισμού και την μετέτρεψε σε τριμηνιαία

► Επειδή επί των ημερών του η ΕΣΥΕ δεν λειτουργούσε ως ανεξάρτητη αρχή, γεγονός που σχολιαζόταν στους αρμόδιους φορείς της ΕΕ, πλήττοντας ακόμα περισσότερο την αξιοπιστία της χώρας μας.

► Επειδή η αποσιώπηση αυτή των στοιχείων είχε ως στόχο κυρίως την παραπλάνηση των Ελλήνων πολιτών προεκλογικά, καθώς για τις αγορές ήταν ήδη ορατός ο εκτροχιασμός του ελλείμματος από την παρακολούθηση των διαρκώς αυξανόμενων δανειακών αναγκών του έτους, πέραν των προβλέψεων του Προϋπολογισμού.

► Τέλος, επειδή δεσμεύτηκε στους εταίρους μας για μέτρα που τελικά ποτέ δεν έλαβε και αποσιώπησε την εν γνώσει του αναποτελεσματικότητα σε δημοσιονομικό επίπεδο των όποιων μέτρων τελικά έλαβε, κυρίως όμως επειδή εν γνώσει της κακής δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας προέβη σε πολιτικές που επιβάρυναν ακόμα περισσότερο την κατάσταση, όπως λχ οι προσλήψεις μέσω stage, προκειμένου να εξυπηρετήσει προεκλογικές σκοπιμότητες.

III. Β. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 4^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2009.

Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ

Σύμφωνα με την πλειονότητα των μαρτυρικών καταθέσεων, την νομοθεσία που διέπει τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, τις έγγραφες διαπιστώσεις της Eurostat, αλλά και τις έγγραφες απαντήσεις του Επιτρόπου Αλμούνια και του επικεφαλής της Eurostat στην παρούσα Επιτροπή,

- **Δεν διαπιστώθηκε τεχνητή διόγκωση του ελλείμματος** από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών που ανέλαβε μετά τις εκλογές του Οκτωβρίου του 2009. Αντίθετα, επιβεβαιώθηκαν ότι αυτή αποτύπωσε με μεθοδολογικά ορθό τρόπο τα πραγματικά στοιχεία του ελλείμματος σύμφωνα με τους κανόνες του ΕΣΟΛ 95⁶¹.
- **Δεν διαπιστώθηκαν σφάλματα ή ανακρίβειες στην εφαρμογή της προβλεπόμενης μεθοδολογίας**, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, για τον υπολογισμό του ελλείμματος. Αντίθετα, κατέστη σαφές ότι η μεθοδολογία που περιλαμβάνεται στο ΕΣΟΛ 95 έχει εισαχθεί στην κοινοτική έννομη τάξη με την μορφή Ευρωπαϊκού Κανονισμού του 2223/96 και είναι υποχρεωτική⁶². (βλ. αναλυτικά παραπάνω υπό τον τίτλο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ)
- **Δεν διαπιστώθηκαν σφάλματα ή ανακρίβειες κατά την ένταξη 17 φορέων του ευρύτερου δημοσίου τομέα**, από τις 21 που εξετάστηκαν, στο έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης. Αντίθετα επιβεβαιώθηκε⁶³ ότι αυτές εντάχθηκαν σε εφαρμογή της υποχρεωτικής για τα κράτη μεθοδολογίας του ΕΣΟΛ 95 και των κριτηρίων αυτής. Σύμφωνα, δε, με την επιστολή – απάντηση Ράντερμαχερ στην παρούσα Επιτροπή και συγκεκριμένα το σημείο 10 αυτής η ένταξη των ΔΕΚΟ και η αξιολόγηση αυτών έγινε μεθοδολογικά σύννομα σύμφωνα με τους κανόνες του ΕΣΟΛ 95 παράγραφος 2.68 και 3.27 έως 3.37,

⁶¹ Βλ. παραπάνω σχετικά με την αναθεώρηση του ελλείμματος από 6% σε 12, 7% και από 13,4% σε 15,4% καθώς και κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ, σελ. 72, κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ σελ.62, κατάθεση ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ κ.α.

⁶² Η υποχρεωτικότητα εφαρμογής των μεθοδολογικών κριτηρίων και των χρονοδιαγραμμάτων του ΕΣΟΛ 95 αναλύεται λεπτομερώς στο κεφάλαιο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

⁶³ Βλ. κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ και ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ, όπως αυτές αναλύονται παραπάνω σε ειδική αναφορά στο θέμα της συμπερίληψης των ΔΕΚΟ και στην εφαρμογή του κανόνα του 50%.

καθώς και σύμφωνα με το Εγχειρίδιο της Eurostat για το κυβερνητικό έλλειμμα και χρέος (τμήμα 1.2).

- **Δεν διαπιστώθηκαν σφάλματα ή ανακρίβειες κατά τον συνυπολογισμό των χρεών των νοσοκομείων⁶⁴ και των ελλειμμάτων των ΟΚΑ⁶⁵** κατά την τελική διαμόρφωση του ελλείμματος.
- **Δεν διαπιστώθηκαν παρεμβάσεις στο έργο της ΕΛΣΤΑΤ⁶⁶**, αντίθετα κατέστη σαφές ότι για πρώτη φορά τα εθνικά στατιστικά μας στοιχεία αξιολογήθηκαν και παρήχθησαν υπό το καθεστώς πλήρους επαγγελματικής ανεξαρτησίας, αντικειμενικότητας και αμεροληψίας του αρμόδιου εθνικού φορέα και έγιναν αντικείμενο συσκέψεων και συνεργασίας όλων των αρμοδίων υπηρεσιακών παραγόντων, δηλαδή της ΕΛΣΤΑΤ, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και της Τράπεζας της Ελλάδος, αφού για πρώτη φορά εκπρόσωποί τους κάθισαν στο ίδιο τραπέζι με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Οικονομικών⁶⁷. Η ανεξάρτητη πλέον λειτουργία της ΕΛΣΤΑΤ αναγνωρίζεται και από τον επικεφαλής της Eurostat Ραντερμάχερ, ο οποίος στην επιστολή – απάντησή του στην παρούσα Επιτροπή και συγκεκριμένα στο σημείο 7 αυτής αναφέρει, κάνοντας διάκριση μεταξύ ΕΣΥΕ και ΕΛΣΤΑΤ, ότι *«Είναι επίσης σαφές ότι η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας δεν ήταν ανεξάρτητη πριν τις μεταρρυθμίσεις στην στατιστική διακυβέρνηση που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα το 2010»*.

Η αξιοπιστία των ελληνικών στοιχείων μετά και την τελευταία αναθεώρηση του ελλείμματος του 2009 αναγνωρίστηκε από τα αρμόδια κοινοτικά όργανα και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ραντερμάχερ στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντησή του στην παρούσα Επιτροπή *«Η Eurostat δημοσίευσε τα ελληνικά στατιστικά στοιχεία ΔΥΕ για τρεις συνεχόμενες φορές από τον Νοέμβριο του 2010 χωρίς επιφυλάξεις, και αυτό*

⁶⁴ Βλ. κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ σελ. 9 – 10 και 30 -32, κατάθεση ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, κατάθεση ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ, όπως αυτές αναλύονται παραπάνω σε ειδική αναφορά στο θέμα της συμπερίληψης των χρεών των νοσοκομείων στη διαμόρφωση του ελλείμματος.

⁶⁵ Βλ. κατάθεση ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ σελ. 22 – 23.

⁶⁶ Βλ. κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ σελ. 75 και κατάθεση ΑΡΜΑΓΟΥ σελ.53

⁶⁷ Βλ. ιδιαίτερη αναφορά στο θέμα αυτό παραπάνω καθώς και κατάθεση ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ σελ. 72 – 74.

αντανακλά το βαθμό της σημαντικής βελτίωσης που σημειώθηκε στα ελληνικά δημοσιονομικά στοιχεία».

Αναφορικά η καταγγελία Κοντοπυράκη στην παρούσα Επιτροπή, ο οποίος κατέθεσε ενόρκως ότι ο κ. Ascoli, στέλεχος της Eurostat, τον ενημέρωσε πως ο τότε Υπουργός Οικονομικών αποφάσισε στο Λουξεμβούργο στις 18 – 19 Οκτωβρίου 2009 στο πλαίσιο των Συμβουλίων Eurogroup – Ecofin την απομάκρυνσή του και ότι είχε αποφασιστεί να είναι ο «αποδιοπομπαίος τράγος», διαφεύδεται κατηγορηματικά από τον επικεφαλής της Eurostat Ράντερμάχερ. Συγκεκριμένα, ο τελευταίος αναφέρει στην από 26.3.2012 επιστολή – απάντησή του στην παρούσα επιτροπή ότι «η Eurostat δεν γνωρίζει κανένα τέτοιο συγκεκριμένο σχέδιο. Ο κ. Κοντοπυράκης επικοινωνήσε με τον κ. Ascoli στις 15 Οκτωβρίου του 2009 και πληροφόρησε τον κ. Ascoli για τους φόβους του σχετικά με τη θέση του και την εκτίμησή του ότι θα γίνει ο ίδιος εξιλαστήριο θύμα». Η περαιτέρω διερεύνηση της αναλήθειας της ένορκης κατάθεσης του κ. Κοντοπυράκη για το συγκεκριμένο ζήτημα δεν είναι αντικείμενο της παρούσας Επιτροπής. Σημειώνεται ότι τα πρακτικά διαβιβάζονται στον αρμόδιο Εισαγγελέα για αξιολόγηση.

Αναφορικά με την λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΣΤΑΤ διαπιστώθηκαν δυσλειτουργίες που οφειλόταν σε προσωπικές αντιπαραθέσεις των μελών του με τον Πρόεδρο της Αρχής, οι οποίες όμως **δεν αφορούσαν τα στατιστικά στοιχεία** και την ακολουθούμενη μεθοδολογία, καθώς, σύμφωνα με καταθέσεις μαρτύρων, ουδέποτε αυτά είχαν τεθεί σε αμφισβήτηση στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου⁶⁸ και ορθώς, αφού η συλλογή, η αξιολόγηση και η επεξεργασία τους ήταν αντικείμενο των υπηρεσιών και όχι του Διοικητικού Συμβουλίου. Δείγμα της έντασης της διαμάχης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΣΤΑΤ είναι και οι μαρτυρίες για υποκλοπή του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του Προέδρου αυτής που τέθηκαν υπόψη της παρούσας Επιτροπής, αλλά και συγκεκριμένα υποκλαπείσες ηλεκτρονικές επιστολές που παρουσιάστηκαν στην Επιτροπή και που εξέθεταν τις προσωπικές διαμάχες των μελών – ως μη όφειλαν – στην κρίση του εκπροσώπου του ΔΝΤ Τόμσεν. Το σοβαρό

⁶⁸ Βλ. καταθέσεις ΣΥΜΙΓΙΑΝΝΗ και ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ.

ζήτημα της δυσλειτουργίας αυτής αντιμετωπίστηκε δυστυχώς με καθυστέρηση καθώς έχρηζε πιο έγκαιρης και άμεσης παρέμβασης, και **τελικά επιλύθηκε με τροποποίηση του ιδρυτικού της ΕΛΣΤΑΤ ν.3832/2010** με το αρ.10 του ν.3899/2010 κατά τα πρότυπα του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές⁶⁹. Επιπροσθέτως, στην επιστολή – απάντηση Αλμούνια σε ερωτήματα της παρούσας Επιτροπής, διευκρινίζεται ότι ο Κώδικας αυτός καθιστά αποκλειστικά υπεύθυνο για την λειτουργία μιας εθνικής στατιστικής αρχής τον Πρόεδρο αυτής ως φυσικό πρόσωπο και στο πνεύμα αυτό κινήθηκε και η νομοθετική πρωτοβουλία κατάργησης του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΣΤΑΤ.

Τέλος, κατά την πορεία των εργασιών της Επιτροπής μας και με συγκεκριμένες αναφορές μαρτύρων⁷⁰, τέθηκε ζήτημα **αμφισβήτησης της αποτελεσματικής πραγμάτωσης του ρόλου της Eurostat** όσον αφορά την επαλήθευση των στοιχείων που ετίθεντο υπόψη της πριν το 2010. Το ζήτημα αυτό ήταν υπαρκτό, αλλά **επιλύθηκε**, καθώς, όπως διαπιστώνεται και στην επιστολή – απάντηση Ραντερμάχερ, *«από το 2010 οι αρμοδιότητες της Eurostat ενισχύθηκαν σημαντικά όσον αφορά στην επαλήθευση των στοιχείων ΔΥΕ των Κρατών μελών, γεγονός που αύξησε την ικανότητά της να εντοπίζει τα προβλήματα των πρωτογενών στατιστικών δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση των στοιχείων της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.»*

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΛΗΨΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ 2 ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ 2009

Σύμφωνα με την από 26.3.2012 επιστολή – απάντηση Αλμούνια στην παρούσα Επιτροπή ο Υπουργός Οικονομικών «αντελήφθη γρήγορα τουλάχιστον το μεγάλο ενδεχόμενο να μην επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι έως τα τέλη του έτους», όπως ο τελευταίος αναφέρει στην από 30.10.2009 επιστολή του προς τον τότε αρμόδιο Επίτροπο. Η συγκεκριμένη επιστολή περιέγραφε τα μέτρα που είχαν ληφθεί από την προηγούμενη

⁶⁹ Για την δεσμευτικότητα του Κώδικα Ορθής Πρακτικής υπάρχει αναλυτική αναφορά στο κεφάλαιο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

⁷⁰ Κατάθεση ΠΕΝΤΑΖΟΥ, σελ 79 επ.

Κυβέρνηση σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου του Απριλίου και την αδυναμία τους να αντιμετωπίσουν το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας, ενώ δεσμευόταν για δημοσιονομική προσαρμογή και αποκατάσταση της αξιοπιστίας των στατιστικών της χώρας, δεσμεύσεις που θα αντικατοπτρίζονταν και στον Προϋπολογισμό του 2010.

Σημειώνεται ότι με τα μέχρι τότε γνωστά στοιχεία που αποτυπώθηκαν και στο ΔΥΕ (EDP) που απέστειλε η χώρα μας στην Eurostat στις 21 Οκτωβρίου του 2009, το έλλειμμα υπολογιζόταν στο 12,5% του ΑΕΠ. **Το έλλειμμα αυτό ανακοινώθηκε στους Έλληνες πολίτες, ως όφειλε.** Βάσει αυτού, **ο Προϋπολογισμός που κατατέθηκε τον Νοέμβριο του 2009 μεριμνούσε για τη λήψη μέτρων** που θα μείωναν το έλλειμμα κατά 3,6 μονάδες του ΑΕΠ, δηλαδή 16 δις, και θα το καθιστούσαν μονοψήφιο ως ποσοστό του ΑΕΠ το επόμενο έτος.

Για το εναπομείναν διάστημα του 2009, δηλαδή **για τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, ζήτημα τέθηκε στην Επιτροπή κατά πόσο λήφθηκαν επαρκή μέτρα περιορισμού του ελλείμματος**, δεδομένων των στενών χρονικών περιθωρίων, της ήδη διαμορφωμένης δυναμικής του ελλείμματος και των συνθηκών της εποχής σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Σε επίπεδο πραγματικών δεδομένων διαπιστώθηκε από την Επιτροπή πως το δίμηνο αυτό ελήφθησαν μέτρα περιορισμού του ελλείμματος ύψους 1 δις ευρώ, δηλαδή 0,4 μονάδες του ΑΕΠ. Σε θεωρητικό επίπεδο, ο ίδιος ο πρώην Υπουργός Οικονομικών στην κατάθεσή του στην Επιτροπή υποστήριξε ότι για να συγκρατηθεί το έλλειμμα σε μονοψήφιο ποσοστό, με αφετηρία το τότε γνωστό ύψος του σε ποσοστό 12,5% του ΑΕΠ και όχι το πραγματικό 15,8% (προηγούμενα 15,4%) που αναδείχθηκε αργότερα από τα στοιχεία που περιήλθαν στην ΕΛΣΤΑΤ, θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα τουλάχιστον 7 δις ευρώ. Τα μέτρα αυτά, καθώς θα λαμβάνονταν στο κλείσιμο του έτους όπου δεν ήταν δυνατή πλέον η αύξηση των εσόδων, θα έπρεπε, όπως υποστήριξε ο πρώην Υπουργός Οικονομικών, να αφορούν μείωση των δαπανών του Δημοσίου με τόσο δραστικό τρόπο, που θα ισοδυναμούσαν με αναστολή καταβολής των συντάξεων και μισθών των δημοσίων υπαλλήλων για τους εναπομείναντες μήνες.

Η δυνατότητα λήψης πολύ σκληρών μέτρων στους δύο τελευταίους μήνες του 2009 έγινε αντικείμενο θεωρητικής συζήτησης και κατά την κατάθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Προβόπουλου, ο οποίος αναφέρθηκε σε «γενναία, σκληρά και επώδυνα μέτρα» που δεν θα περιορίζονταν σε απλές περικοπές μισθών και συντάξεων. Τόνισε ότι τέτοιες περικοπές δεν θα επαρκούσαν και σημείωσε επίσης ότι ακόμα και εάν εξειδικεύονταν και λαμβάνονταν πολύ σκληρότερα μέτρα δεν θα μπορούσε να αποφευχθεί ο αποκλεισμός της χώρας μας από τις αγορές, καθώς το κρίσιμο ζήτημα ήταν η ανάγκη για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις⁷¹ που φέρνουν αποτελέσματα σε βάθος χρόνου.

Κατέστη, λοιπόν, προφανές ότι μετά την ανακοίνωση πρόβλεψης ελλείμματος ύψους 12,5% στις 21.10.2009 η αρμόδια πολιτική ηγεσία της τότε Κυβέρνησης

- αφενός **εντατικοποίησε την προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής για το τελευταίο δίμηνο του 2009 στα πλαίσια, όμως, των τότε δεδομένων**, λαμβάνοντας μέτρα ύψους 1 δις ευρώ
- και αφετέρου **προέβη στη λήψη δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων για το επόμενο έτος** κατά την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2010 σε συνεννόηση και με τους εταίρους μας.

Σημειώνεται ότι κάθε περαιτέρω θεωρητική ανάλυση αναφορικά με τη δυνατότητα λήψης σκληρότατων μέτρων το τελευταίο δίμηνο του 2009, αλλά και την αποτελεσματικότητα παρόμοιων μέτρων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα εξής αντικειμενικά δεδομένα: τις θεσμικές αδυναμίες σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπιση αυτής της πρωτόγνωρης κατάστασης, την έλλειψη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρόβλεψης για την αντίδραση των διεθνών αγορών που τελούσαν υπό καθεστώς φόβου μετά την κρίση του 2008 και την έλλειψη εμπιστοσύνης (από τους εταίρους μας αλλά και τις διεθνείς αγορές) προς τις ελληνικές στατιστικές αρχές και άρα για το πραγματικό ύψος τους ελλείμματος. Τα παραπάνω δεδομένα καταδεικνύουν ότι μέτρα στο τέλος του 2009, ακόμα και στο θεωρητικό επίπεδο της πιο σκληρής εκδοχής τους, δεν θα απέτρεπαν την επερχόμενη κρίση δανεισμού,

⁷¹ Κατάθεση ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΥ, σελ. 91

και την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμών, προγραμμάτων στήριξης και μιας ευρύτατης και μακρόχρονης προσαρμογής εκ μέρους της χώρας.

Άλλωστε, η ολοκληρωμένη και με την απόσταση του χρόνου εκ των υστέρων ανάλυση των γεγονότων της εποχής εκείνης, επιβάλλει να επισημανθεί το γεγονός ότι τόσο η Ελλάδα όσο και η Ευρωζώνη αντιμετώπισαν μια κρίση χωρίς καμμία θεσμική γνώση, χωρίς ιστορικό προηγούμενο, της οποίας ούτε το εύρος, ούτε οι μετέπειτα συνέπειες είχαν εκτιμηθεί στη σωστή τους διάσταση με τα δεδομένα της εποχής εκείνης. Η αποτυχία της Ευρωζώνης να διαγνώσει έγκαιρα αφενός το μέγεθος του κινδύνου και αφετέρου της συστημικής διάστασης του προβλήματος, καθώς και να απαντήσει αποτελεσματικά σε μια αστάθεια που κατέληξε τελικά σε μια γενικευμένη κρίση χρέους της Ευρωζώνης με τρία κράτη μέλη της σε αδυναμία δανεισμού από τις αγορές, οδήγησε στη συνειδητοποίηση των εγγενών θεσμικών αδυναμιών της Ευρωζώνης και στην καθιέρωση εκ των υστέρων μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών.